

United Nations
Human Rights
Office of The High Commissioner

Evaluarea OHCHR a preocupărilor legate de drepturile omului în regiunea autonomă uigură Xinjiang, Republica Populară Chineză (I)

31 august 2022

Cuprins (Partea I-a)

I. Introducere	3-5
II. Context	5-7
III. Cadrul juridic și de politici al Chinei privind combaterea terorismului și a „extremismului”	7-8
A. Claritatea și domeniul de aplicare al conceptelor de „terorism” și „extremism” ...	8-10
B. Metodologii aplicate pentru identificarea persoanelor suspectate și „de risc” ...	10-11
C. Domeniul de aplicare și natura răspunsurilor la presupusul comportament „terorist sau „extremist”	12
D. Amplitudinea competențelor de prevenire, de investigare și coercitive, precum și gradul de supraveghere și căile de atac	12-14
IV. Închisoarea și alte forme de privare de libertate	14
A. Trimiterea la „Centrele de educație și formare profesională”	14-21
B. Detenția prin sistemul de justiție penală	21-26

I. Introducere

1. La sfârșitul anului 2017, Oficiul Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) a început să primească tot mai multe acuzații din partea diferitelor grupuri ale societății civile potrivit cărora membri ai comunităților uigure și ai altor comunități minoritare etnice predominant musulmane¹ au dispărut în regiunea autonomă uigură Xinjiang a Republicii Populare Chineze (denumite în continuare „XUAR” și „China”). În 2018, Grupul de lucru al ONU privind disparițiile forțate sau involuntare

¹ În plus față de uiguri, aceasta se referă la etnicii kazahi, kârgâzi, uzbeki și hui. În continuare, în acest raport, sintagma „uiguri și alte minorități predominant musulmane” va fi folosită ca prescurtare. Cu toate acestea, Oficiul este conștient de faptul că există membri nemusulmani ai acestor comunități și că este posibil ca persoane din alte grupuri să fi fost, de asemenea, afectate de unele dintre politicile discutate în acest raport.

a raportat o creștere „dramatică” a cazurilor din XUAR „odată cu introducerea lagărelor de « reeducare » în regiunea autonomă uigură Xinjiang de către guvernul Chinei”.² Numeroase rapoarte de cercetare și investigație publicate de atunci de o gamă diversă de organizații neguvernamentale, grupuri de reflecție și instituții media – precum și relatări publice ale victimelor – au raportat detenția arbitrară pe scară largă în așa-numitele „lagăre”, precum și acuzații de tortură și alte rele tratamente, inclusiv violență sexuală și muncă forțată, printre altele.³

2. În timpul analizei raportului periodic al Chinei din august 2018, Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării rasiale și-a exprimat îngrijorarea cu privire la numeroase rapoarte privind detenția unui număr mare de etnici uiguri și a altor minorități musulmane, sub pretextul combaterii extremismului religios în XUAR.⁴ Guvernul a precizat că „există centre de formare profesională” pentru persoanele care au comis „infrafracțiuni minore”.⁵ În documentele de politici ulterioare, Guvernul a prezentat astfel de centre ca parte a strategiilor sale de combatere a terorismului și de prevenire sau combatere a „extremismului” în XUAR, contribuind în același timp la dezvoltare, la crearea de locuri de muncă și la reducerea sărăciei în regiune.⁶

3. Având în vedere amploarea și gravitatea acuzațiilor, precum și natura informațiilor primite, OHCHR a solicitat accesul în XUAR pentru a verifica acuzațiile începând cu 2018.⁷ În paralel și ca urmare a mandatului său global în temeiul Rezoluției 48/141 a Adunării Generale și în limita resurselor existente, OHCHR a continuat să monitorizeze situația și să evalueze acuzațiile, inclusiv prin examinarea și analizarea critică a documentației oficiale accesibile publicului, precum și a materialelor de cercetare, a imaginilor din satelit și a altor informații cu sursă deschisă, examinând originea, credibilitatea, importanța și credibilitatea acestora, în conformitate cu metodologia standard a OHCHR. Pe parcursul analizei OHCHR, s-a acordat o atenție deosebită documentației și informațiilor oficiale din partea guvernului, inclusiv legilor, politicilor, datelor statistice, hotărârilor judecătorești și declarațiilor oficiale și White Papers făcute publice de guvern, precum și o serie de alte documente care se află în domeniul public și pe care OHCHR le-a evaluat ca fiind foarte probabil autentice pe baza unor indicii puternice ca au caracter oficial.⁸ OHCHR a

2 A se vedea comunicările, cazurile examinate, observațiile și alte activități desfășurate de Grupul de lucru privind disparițiile forțate sau involuntare, A/115-a sesiune. Anexa I, Acuzații generale, A/HRC/WGEID/115/1, 16 august 2018; Raport anual către Consiliul pentru Drepturile Omului al Grupului de lucru privind disparițiile forțate și involuntare, 30 iulie 2018, A/HRC/39/46, punctul 88 și anexa I.

3 Pentru o listă de articole și produse media despre situația din XUAR, a se vedea ”Bibliography of Select News Reports & Academic Works”, compilate de M. Fiskesjö, disponibil la: Bibliography - Uyghur Human Rights Project (uhrp.org); relatarile publice ale victimelor sunt disponibile la Xinjiang Victims Database: www.shahit.biz.

4 Observații finale cu privire la al paisprezecelea până la al șaptesprezecelea raport periodic combinat al Chinei (inclusiv Hong Kong, China și Macao, China), CERD/C/CHN/CO/14-17, punctul 40 litera (a), 19 septembrie 2018

5 Ibid.

6 White Paper privind „Educație și formare profesională în Xinjiang” (documentul original în limba engleză). The State Council, 17 august 2019.

7 OHCHR, Opening statement and global update of human rights concerns by then UN High Commissioner for Human Rights, Zeid Ra’ad Al Hussein at 38th session of the UN Human Rights Council (18 iunie 2018).

8 Acestea din urmă se referă în special la o serie de documente care fac parte din așa-numitele ”China Cables”, ”Xinjiang Papers”, ”Karakax List”, „Baza de date a poliției din Urumqi” și, cel mai recent, „Dosarele poliției

studiat, de asemenea, îndeaproape informațiile prezentate de guvern, inclusiv în contextul monitorizării sale în fața organismelor ONU pentru tratatele privind drepturile omului și ca răspuns la comunicările ONU privind procedurile speciale,⁹ și a examinat materialele care i-au fost prezentate de instituții academice și de alte instituții din China¹⁰.

4. Ca parte a unui proces de dialog în curs, la 17 martie 2021, OHCHR a prezentat în mod oficial misiunii permanente a Chinei la Organizația Națiunilor Unite de la Geneva o cerere privind un set specific de informații, care detaliază diverse domenii de interes special, inclusiv date oficiale, pe baza analizei materialelor până în etapa respectivă, dar nu a primit un răspuns oficial. La 19 iulie 2021, OHCHR a propus, de asemenea, o întâlnire cu funcționarii guvernamentali relevanți pentru a discuta cadrul juridic aplicabil în ceea ce privește combaterea terorismului și prevenirea și combaterea „extremismului” în XUAR.¹¹

5. Cu titlu de completare la setul extins de documente, OHCHR a efectuat, de asemenea, în conformitate cu practica și metodologia sa standard, 40 de interviuri aprofundate cu persoane cu cunoștințe directe și de primă mână despre situația din XUAR (24 de femei și 16 bărbați; 23 uiguri, 16 etnici kazahi, 1 etnici kârgâzi). Douăzeci și șase dintre persoanele intervievate au declarat că au fost fie reținute, fie au lucrat în diverse unități din cadrul XUAR din 2016. În fiecare caz, OHCHR a evaluat credibilitatea acestor persoane, veridicitatea informațiilor transmise și coerența acestora cu informațiile obținute din alte

din Xinjiang”, care, în totalitate sau parțial, au fost făcute publice de diverse instituții media și cercetători sau au fost puse la dispoziția OHCHR. Pentru o serie dintre aceste documente, OHCHR a putut să ia măsuri pentru a le verifica autenticitatea, ceea ce a condus la concluzia că acestea sunt probabil autentice și, prin urmare, ar putea fi invocate în mod credibil în sprijinul altor informații. Pentru altele, o astfel de verificare nu a fost posibilă, chiar dacă OHCHR nu are niciun indiciu că aceste documente ar fi neautentice. OHCHR nu s-a bazat pe niciunul dintre aceste documente ca sursă unică pentru a face constatări. În această evaluare, trimiterea la astfel de documente este inclusă în cazul în care conținutul lor corespunde cu cel din alte surse de informații.

9 A se vedea răspunsul Guvernului din 16 decembrie 2019 la cealaltă scrisoare comună a unui grup de proceduri speciale al Consiliului pentru Drepturile Omului, JOL CHN 18/2019; Observații privind efectul și aplicarea Legii privind combaterea terorismului din Republica Populară Chineză (Legea privind combaterea terorismului), promulgată la 27 decembrie 2015, în vigoare de la 1 ianuarie 2016, și a măsurilor sale regionale de implementare, măsurile de implementare a Legii privind combaterea terorismului din Republica Populară Chineză în regiunea autonomă uigură Xinjiang din 2016, trimisă la 1 noiembrie 2019; Răspunsul Guvernului din 8 decembrie 2019 la apelul comun de urgență al unui grup de proceduri speciale al Consiliului pentru Drepturile Omului JUA CHN 21/2019, privind situația domnului Tashpolat Tiyp, 2 octombrie 2019; Răspunsul Guvernului din 23 noiembrie 2020 la Scrisoarea comună privind acuzațiile JAL CHN 14/2020, preocupări cu privire la acuzațiile de utilizare a supravegherii pentru monitorizarea, urmărirea și, în cele din urmă, reținerea persoanelor care aparțin minorităților musulmane în China, 7 iulie 2020; Răspunsul Guvernului din 13 octombrie 2021 la Scrisoarea comună privind acuzațiile JAL CHN 18/2020, preocupări cu privire la acuzațiile de muncă forțată în contextul centrelor de formare profesională, 12 martie 2021 și răspunsul Guvernului din 23 mai 2021 la Scrisoarea comună privind acuzațiile JAL CHN 21/2020, preocupări cu privire la acuzațiile de detenție arbitrară, rele tratamente, precum și de violență bazată pe gen împotriva dnei. Gulbakhar Jalilova, 10 februarie 2020.

10 Aceasta include o listă prezentată la 27 iulie 2021 cu treisprezece conferințe de presă susținute de oficiali chinezi cu privire la situația din XUAR, care explică diferite seturi de măsuri și realizări legate de securitate, dezvoltare, reducerea sărăciei, planificarea familială, rata natalității, forța de muncă și ocuparea forței de muncă, precum și cinci documentare care oferă perspective suplimentare. OHCHR a primit, de asemenea, numeroase observații, inclusiv din partea institutelor de cercetare și a organizațiilor cu sediul în XUAR și a participat la numeroase evenimente secundare organizate de Misiunea Permanentă a Republicii Populare Chineze la Geneva.

11 La 3 septembrie 2021 a fost trimisă o notă subsecventă, indicând în detaliu domeniile de clarificare.

surse.¹² Aranjarea interviurilor a adus provocări semnificative. Majoritatea interviurilor au fost realizate de la distanță din motive legate de COVID și/sau de securitate. Pentru a urma principiul de „a nu face rău”, au fost luate măsuri suplimentare în conformitate cu practica standard a OHCHR pentru a spori protecția persoanelor care furnizează informații.

6. Evaluarea conținută în acest document se bazează pe obligațiile Chinei în temeiul dreptului internațional al drepturilor omului, cuprinse în principal în tratatele privind drepturile omului la care China este stat parte, în special Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (CERD), Convenția împotriva torturii și altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante (CAT), Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), Convenția cu privire la drepturile copilului (CRC), Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (CESCR) și Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD). China a semnat, de asemenea, deși nu a ratificat încă, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (ICCPR). În consecință, este obligată legal să se abțină de la orice acte care ar încălca obiectul și scopul acestui tratat.¹³ În plus, China este obligată să respecte normele privind drepturile omului acceptate ca constituind dreptul internațional cutumiar, în special în ceea ce privește dreptul la viață, interzicerea discriminării pe criterii de rasă, religie sau sex și dreptul la libertatea religioasă.¹⁴ În plus, unele norme privind drepturile omului sunt, de asemenea, considerate a constitui norme *jus cogens* sau peremptorii de drept internațional, acceptate și recunoscute de comunitatea internațională a statelor în ansamblu ca o normă de la care nu este permisă nicio derogare în nicio situație. Printre acestea se numără interzicerea privării arbitrare de viață, tortura, sclavia, detenția arbitrară, discriminarea rasială și comiterea de crime internaționale, inclusiv crime împotriva umanității.¹⁵ În final, OHCHR a luat în considerare standardele cuprinse în instrumentele Organizației Națiunilor Unite privind combaterea terorismului și prevenirea și combaterea extremismului violent, precum și convențiile Organizației Internaționale a Muncii privind drepturile angajaților.¹⁶

12 Peste o treime din cei 40 de intervievați fie nu au fost intervievați de alții, fie au fost intervievați în trecut de cercetători, societatea civilă sau jurnaliști, dar au optat să nu împărtășească public experiența lor înainte de a vorbi cu OHCHR. În cazul în care evaluarea citează direct cele spuse de un intervievat, OHCHR a acceptat declarația evaluată și descrisă acolo ca fiind veridică și relevantă, cu excepția cazului în care se prevede altfel. Trimiterile directe la declarații specifice din raport nu trebuie să fie interpretate ca un indiciu că acestea au fost singurul temei de judecată în ceea ce privește aspectele analizate. Aceste referințe directe și citate au fost incluse pentru a oferi un exemplu sau o ilustrație.

13 Articolul 18 din Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor (1969).

14 A se vedea, de exemplu, Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, Comentariul general nr. 24: Issues Relating to Reservations Made upon Ratification or Accession to the Covenant or the Optional Protocols thereto, or in Relation to Declarations under Article 41 of the Covenant (CCPR/C/21/Rev.1/Add.6), punctul 8.

15 Vezi Adunarea Generală - Raportul Comisiei de Drept Internațional [Sesiune șaptezeci și unu (29 aprilie-7 iunie și 8 iulie-9 august 2019)], A/74/10, punctul 56, privind crimele împotriva umanității, discriminarea rasială, sclavia și tortura; Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, Comentariul general nr.36 –Dreptul la viață, CCPR/C/GC/36 (3 septembrie 2019), punctul 68, privind privarea arbitrară de viață; Consiliul pentru Drepturile Omului, Raportul Grupului de lucru privind detenția arbitrară, A/HRC/22/44 (24 decembrie 2012), punctul 79 privind detenția arbitrară.

16 De observat, în special, Strategia globală a ONU de combatere a terorismului (A/RES/60/288) și Planul de acțiune al ONU privind prevenirea extremismului violent (A/70/674). Cadru include, de asemenea, rezoluții ale Consiliului de Securitate, inclusiv S/RES/1373 (2001), S/RES/1566 (2004), S/RES/1624 (2005), S/

7. Evaluarea a fost comunicată Guvernului pentru observații factuale, conform practicii standard a OHCHR. Răspunsul Guvernului, ca urmare a solicitării sale, se anexează la prezentul raport.

8. Separat, Guvernul a adresat o invitație Înalțului Comisar de a vizita China în septembrie 2018. Din cauza pandemiei de COVID-19 și a necesității de a discuta parametrii unei astfel de vizite, s-a ajuns la un acord privind vizita abia în martie 2022. Ca parte a vizitei sale, s-a convenit cu guvernul Chinei ca Înalțul Comisar să viziteze și XUAR, după trimiterea unei echipe inițiale care să îi pregătească vizita în aprilie și mai 2022.

II. Context

9. XUAR este cea mai mare regiune a Chinei, acoperind o șesime din teritoriul său total, cu o populație de 25,85 milioane de locuitori. Este bogată în resurse precum cărbune, gaze, petrol, litiu, zinc și plumb, precum și o sursă majoră de produse agricole, cum ar fi bumbacul. Întrucât are frontiere externe cu Afganistan, India, Kazahstan, Kârgâzstan, Mongolia, Pakistan, Federația Rusă și Tadjikistan, regiunea oferă, de asemenea, rute importante și acces la piețele din Asia Centrală și de mai departe.

10. Din punct de vedere demografic, XUAR este una dintre regiunile cu cea mai rapidă creștere din China, iar compoziția sa etnică s-a schimbat treptat din 1949.¹⁷ În 1953, la primul recensământ, peste 75% din populația totală a regiunii era formată din uiguri, care sunt predominant musulmani sunniți, etnicii chinezi Han reprezentând șapte la sută din populație. Alte grupuri etnice predominant musulmane care trăiesc în regiune includ, în ordine alfabetică, popoarele hui, kazah, kârgâz, mongol și tadjic. Conform ultimului recensământ și a Cărții albe a Guvernului privind „*Dinamica și datele populației din Xinjiang*”, în timp ce populația totală a grupurilor etnice Han și uigure a crescut, populația uigură constituie în prezent aproximativ 45% din totalul regiunii, iar chinezii Han aproximativ 42%.¹⁸ Aceste schimbări par să fie în mare parte consecința migrației etnicilor Han în regiunile vestice, inclusiv ca urmare a stimulentei oferite de politicile guvernamentale.¹⁹

11. Din punct de vedere istoric, populația XUAR este una dintre cele mai sărace din China. Ea a fost subiectul a numeroase politici de dezvoltare și de reducere a sărăciei ale

---

RES/2178 (2014), și S/RES/2396 (2017); Convențiile OIM privind discriminarea; Convenția privind ocuparea forței de muncă, 1958 (Nr. 111) și Convenția privind politica de ocupare a forței de muncă, 1964 (Nr. 122).

Ratificări ale Convențiilor OIM 29 (Munca forțată) și 105 (Abolirea muncii forțate) sunt în curs de desfășurare.

17 A se vedea China Daily, “Xinjiang’s population sees stable increase over past decade”, 15 iunie 2021.

Conform recensământului din 2020, populația XUAR a crescut cu 18,5% într-un deceniu, fiind astfel una dintre regiunile cu cea mai rapidă creștere din China, a se vedea: china2020-census-table (newgeography.com), care a fost atribuită în mare parte migrației din alte părți ale țării.

18 A se vedea Dinamica și datele populației din Xinjiang, Biroul de informare al Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, septembrie 2021; Biroul Național de Statistică al Chinei, „Principalele date ale celui de-al șaptelea recensământ al populației, comunicat de presă”, 11 mai 2021.

19 A se vedea, de exemplu, China Daily, “Xinjiang’s population sees stable increase over past decade”, 15 iunie 2021.

autorităților centrale.²⁰ Potrivit presei de stat, 2,3 milioane de persoane din XUAR au ieșit din sărăcie între 2014 și 2018, dintre care 1,9 milioane au fost din sudul Xinjiangului, care are cea mai mare populație de grupuri etnice.²¹ Potrivit informațiilor oficiale ale Guvernului, în 2021, Xinjiang a înregistrat o creștere de șapte la sută a produsului intern brut (PIB) și o creștere a venitului disponibil pe cap de locuitor pentru locuitorii din mediul urban și rural de opt la sută și 10,8 la sută.²² În plus, s-a raportat că au fost construite 1,69 milioane de case rurale și 1,56 milioane de proiecte de locuințe subvenționate de guvern în orașe.²³ Cu toate acestea, organismele ONU în domeniul drepturilor omului și-au exprimat îngrijorarea cu privire la discriminarea în sferele economice, sociale și culturale din regiunile etnice, inclusiv XUAR, de-a lungul multor ani.²⁴

12. În iulie 2009, au izbucnit revolte în capitala regională Urumqi. Înaltul Comisar al Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului de atunci a solicitat o anchetă cu privire la cauzele violenței.²⁵ Guvernul a raportat că „din 1990 până la sfârșitul anului 2016, forțele separatiste, teroriste și extremiste au lansat mii de atacuri teroriste în Xinjiang, ucigând un număr mare de oameni nevinovați și sute de ofițeri de poliție și provocând daune materiale incomensurabile”.²⁶ Au existat, de asemenea, o serie de incidente violente în diferite orașe chineze din afara XUAR, în care au murit zeci de oameni și pe care Guvernul le-a caracterizat în mod constant ca având caracter terorist.²⁷ În același timp, implicarea unui număr de uiguri ca luptători în grupuri armate, inclusiv în Afganistan și Siria, aflate sub sancțiuni ONU de combatere a terorismului, a continuat să fie raportată și a rămas un motiv de îngrijorare atât pentru autoritățile chineze, cât și pe scară mai largă pentru comunitatea internațională.²⁸

13. În mai 2014, în urma acestor evoluții, Guvernul a lansat ceea ce a numit o campanie ”Strike Hard” pentru a combate amenințările teroriste, pe care le-a legat de „extremismul”

20 A se vedea, de exemplu, Marea Strategie de Dezvoltare a Vestului lansată în anii 1990. A se vedea Ministerul Ecologiei și Mediului, Republica Populară Chineză, ”Introduction to the Implementation of the Great Western Development Strategy in China”, 2 noiembrie 2000.

21 Xinhua, ”Xinjiang makes headway in poverty alleviation”, 11 octombrie 2019.

22 A se vedea ”Xinjiang registers robust economic growth in 2021”, Biroul de Informare al Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, 30 ianuarie 2022.

23 A se vedea ”The Achievements of Stability and Development in Xinjiang”, Consulatul General al Republicii Populare Chineze din Auckland, Noua Zeelandă, 28 decembrie 2020.

24 A se vedea, de exemplu, Observații finale ale Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării rasiale privind Republica Populară Chineză, CERD/C/304/Add.15, 27 septembrie 1996, punctul 14 (invocând preocupările cu privire la, inter alia, „Părțile musulmane din Xinjiang”) și 18 (exprimându-și îngrijorarea în termeni mai generali cu privire la „regiunile minorităților etnice îndepărtate de Capitală), și observațiile finale ale Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale.

25 A se vedea OHCHR, ”UN human rights chief alarmed by high loss of life in China’s Xinjiang region”, 7 iulie 2009.

26 A se vedea Biroul de Informare al Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, ”The Fight against Terrorism and Extremism and Human Rights Protection in Xinjiang”, martie 2019.

27 A se vedea Global Times, ”Terrorists held for fatal crash”, 31 octombrie 2013; Global Times ”Police identify Tiananmen car crash as terrorist attack”, 30 octombrie 2013; China Daily, ”Railway attack orchestrated by terrorists”, 2 martie 2014; The Guardian, ”Chinese police hunt for two Xinjiang men after deadly Tiananmen car crash”, 29 octombrie 2013; BBC, ”Four sentenced in China over Kunming station attack”, 12 septembrie 2014.

28 E.g., Reuters, ”Syria says up to 5,000 Chinese Uighurs fighting in militant groups”, 8 mai 2017

religios și separatismul din XUAR.²⁹ Într-o Carte Albă din 2019, Guvernul a declarat că „din 2014, Xinjiang a distrus 1.588 de bande violente și teroriste, a arestat 12.995 de teroriști, a confiscat 2.052 de dispozitive explozive, a pedepsit 30.645 de persoane pentru 4.858 de activități religioase ilegale și a confiscat 345.229 de copii ale materialelor religioase ilegale”.³⁰ Guvernul a afirmat succesul abordării sale, raportând că nu au existat incidente teroriste în XUAR din 2016.³¹

III. Cadrul juridic și de politici al Chinei privind combaterea terorismului și a „extremismului”

14. În declarațiile oficiale, Guvernul a subliniat că „problemele legate de Xinjiang se referă, în esență, la combaterea terorismului și a separatismului violent” și că face acest lucru „în conformitate cu legea”.³² În Cartea albă din martie 2019 privind „Lupta împotriva terorismului și extremismului și protecția drepturilor omului în Xinjiang”, guvernul a afirmat că legile Chinei sunt „instrumente juridice puternice pentru limitarea și combaterea terorismului și extremismului” și că susține „principiile de protecție a activităților legale, de limitare a acțiunilor ilegale, de limitare a extremismului, de rezistență la infiltrări și de prevenire și pedepsire a infracțiunilor”. Acesta a subliniat, de asemenea, că administrația locală din XUAR „respectă și protejează pe deplin drepturile civile, inclusiv libertatea credinței religioase”.

15. În conformitate cu dreptul internațional, rezoluțiile Organizației Națiunilor Unite și alte instrumente subliniază în mod constant faptul că măsurile statelor de combatere a terorismului și a extremismului violent trebuie să fie ferm fundamentate în respectarea drepturilor omului și a statului de drept.³³ Acestea recunosc că măsurile eficiente de combatere a terorismului și de combatere a extremismului violent, pe de o parte, și protecția drepturilor omului, pe de altă parte, nu sunt obiective contradictorii, ci complementare și care se consolidează reciproc. Asigurarea unui răspuns în materie de combatere a terorismului în conformitate cu standardele privind drepturile omului necesită asigurarea faptului că legislația relevantă și politicile aplicabile oferă un cadru care să ia în considerare și să abordeze în mod corespunzător riscurile și impactul asupra drepturilor omului, să excludă aplicarea arbitrară și discriminatorie și să includă garanții și căi de atac adecvate împotriva încălcărilor. Înaltul Comisar al ONU și Raportorul special

29 A se vedea Biroul de Informare al Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, Cartea albă privind „Lupta împotriva terorismului, extremismului și protecția drepturilor omului în Xinjiang”, martie 2019, care afirmă că „separatismul este focarul în care terorismul și extremismul își au rădăcinile în Xinjiang”.

30 A se vedea Biroul de informare al Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, Cartea albă privind „Lupta împotriva terorismului și extremismului și protecția drepturilor omului în Xinjiang”, martie 2019.

31 Biroul de Informare al Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, Cartea albă privind „Respectarea și Protejarea drepturilor tuturor grupurilor etnice din Xinjiang”, iulie 2021.

32 E.g., Remarci “A People-centered Approach for Global Human Rights Progress”, de H.E. Wang Yi, Consilier de stat și ministru de externe al Republicii Populare Chineze, la segmentul de nivel înalt al celei de-a 46-a sesiuni a Consiliului ONU pentru Drepturile Omului, 22 februarie 2021.

33 E.g., Strategia globală a ONU de combatere a terorismului (A/RES/60/288) și Planul de acțiune al ONU privind prevenirea extremismului violent (A/70/674).

al ONU pentru promovarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale în combaterea terorismului, printre altele, au subliniat modul în care acest lucru rămâne o provocare în multe sisteme juridice.³⁴

16. China a dezvoltat ceea ce descrie ca fiind un „sistem de drept anti-terorism”³⁵ compus dintr-o legislație specifică în materie de securitate națională și de combatere a terorismului,³⁶ drept penal general și drept procesual penal,³⁷ precum și reglementări formale referitoare la religie și „de-extremizare”.³⁸ Majoritatea acestor legi și reglementări, atât la nivel național, cât și la nivelul XUAR, au fost adoptate sau revizuite între 2014 și 2018, în contextul campaniei ”Strike Hard”. Aceste evoluții au fost însoțite de numeroase declarații de politică oficială și poziții explicative.³⁹

A. Claritatea și domeniul de aplicare al conceptelor de „terorism” și „extremism”

17. Atât Legea RPC privind combaterea terorismului (”CTL”), cât și măsurile de implementare în Xinjiang a Legii RPC privind combaterea terorismului (”XIM”) definesc terorismul ca fiind:

„teorii și acțiuni care creează panică socială, pun în pericol siguranța publică, atacă persoane sau bunuri sau constrâng organismele naționale sau organizațiile internaționale, prin metode precum violența, intimidarea prin distrugere, astfel încât să își atingă obiectivele politice, ideologice sau de altă natură”.⁴⁰

18. Elementele definiției sunt formulate în linii mari. Noțiuni precum „teorii”, „panică socială” și „alte obiective” nu sunt clar definite și ar putea cuprinde o gamă largă de acte care sunt îndepărtate în mod substanțial de un prag suficient de gravitate și intenție demonstrabilă de angajare în comportamente teroriste.⁴¹ Atât în CTL, cât și în XIM,

34 A se vedea, e.g., Raportul Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului privind „cele mai bune practici și lecțiile învățate cu privire la modul în care protejarea și promovarea drepturilor omului contribuie la prevenirea și combaterea extremismului violent” (A/HRC/33/29), 21 iulie 2016 și „Raportul Raportorului special pentru promovarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale în combaterea terorismului” (A/HRC/43/46), 21 februarie 2020. A se vedea, de asemenea, observațiile Raportorului special al ONU privind legislația și politicile diferitelor state din întreaga lume: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-terrorism/comments-legislation-and-policy>.

35 Cartea albă privind „Lupta împotriva terorismului și extremismului și protecția drepturilor omului în Xinjiang”, martie 2019.

36 Legea securității naționale din 2015; Legea contraterorismului din 2015; Măsuri de punere în aplicare în XUAR a Legii RPC din 2016 privind combaterea terorismului (modificată în 2018).

37 Dreptul penal al Chinei (și diferitele sale modificări); Legea de procedură penală din China (și diferitele sale modificări); Opinii privind anumite aspecte referitoare la aplicarea legii în tratarea cauzelor penale care implică terorism și extremism (emise în comun de Curtea Supremă a Poporului, Procuratura Supremă a Poporului, Ministerul Securității Publice și Ministerul Justiției în martie 2018).

38 Regulamentul privind afacerile religioase (astfel cum a fost modificat în 2017); Regulamentul XUAR privind afacerile religioase (astfel cum a fost modificat în 2014); Regulamentul XUAR privind de-extremizarea din 2017 (modificat în 2018).

39 E.g., cele 11 cărți albe ale Guvernului privind situația din XUAR: http://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/page_1.html.

40 Articolul 3, CTL; Articolul 3, XIM.

41 A se vedea „Raportul Raportorului special pentru promovarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale în combaterea terorismului: zece domenii de bune practici în combaterea terorismului” (A/

definiția terorismului este însoțită și de o listă de acte care constituie „activități teroriste”, care oferă o anumită claritate definiției:

„În sensul prezentei legi, « activități teroriste » înseamnă următorul comportament de natură teroristă: (1) Organizarea, planificarea, pregătirea sau desfășurarea activităților care cauzează sau încearcă să provoace victime, pierderi materiale grave, deteriorarea facilităților publice, perturbarea ordinii sociale și alte vătămări sociale grave; (2) Susținerea terorismului, instigarea la activități teroriste sau deținerea ilegală de articole care promovează terorismul sau forțarea altor persoane să poarte costume sau simboluri care susțin terorismul în locuri publice; (3) Organizarea, conducerea sau participarea la organizații teroriste; (4) Furnizarea de informații, fonduri, materiale, servicii de muncă, tehnologii, locuri și alte tipuri de sprijin, asistență și comoditate organizațiilor teroriste, teroriștilor, implementarea activităților teroriste sau instruirea cu privire la activitățile teroriste; (5) Alte activități teroriste” (traducere neoficială).⁴²

19. Activitățile enumerate corespund, în general, unei conduite care este incriminată în Legea penală.⁴³ Cu toate acestea, din nou, o serie de activități enumerate rămân declarate în termeni vagi și/sau subiectivi, fără clarificări suplimentare cu privire la conținutul a ceea ce pot cuprinde acestea, de exemplu, „perturbarea ordinii sociale și alte vătămări sociale grave”.⁴⁴

20. Clarificări suplimentare cu privire la interpretarea dispozițiilor relevante au fost furnizate în martie 2018 în „Opinii privind anumite aspecte referitoare la aplicarea legii în tratarea cauzelor penale care implică terorism și extremism” emise în comun de Curtea Supremă a Poporului, Procuratura Supremă a Poporului, Ministerul Securității Publice și Ministerul Justiției. În opinii, sunt furnizate unele indicații cu privire la interpretarea și aplicarea anumitor termeni ai articolului 120 din Legea penală referitoare la formarea, conducerea sau participarea activă la o organizație teroristă. Deși sunt utile pentru definirea mai exactă a anumitor activități considerate teroriste, opiniile nu abordează toate preocupările, inclusiv, de exemplu, domeniul de aplicare al termenului „extremism” în descrierea diferitelor infracțiuni teroriste, astfel cum se discută mai jos.

21. Ca atare, există preocupări cu privire la faptul că domeniul de aplicare al definițiilor creează potențialul ca actele de protest legitim, disidența și alte activități în domeniul drepturilor omului sau activitatea religioasă reală să se încadreze în definiția „terorismului” sau al „activităților teroriste” și, în consecință, să ducă la impunerea unor restricții juridice coercitive asupra activității legitime protejate în temeiul dreptului internațional al drepturilor omului.⁴⁵ Astfel de dispoziții sunt vulnerabile la a fi utilizate – în mod deliberat sau din neatenție – într-un mod discriminatoriu sau arbitrar împotriva unor persoane sau comunități.

HRC/16/51), 22 decembrie 2010, punctul 28, pentru o imagine de ansamblu a condițiilor pentru o definiție a terorismului conformă cu drepturile omului și propunerea unei definiții model a terorismului ca buna practică. Definiția-model a raportorului special este, de asemenea, în conformitate cu Rezoluția 1566 a Consiliului de Securitate (2004).

42 Articolul 3, CTL. A se vedea, de asemenea, articolul 6, XIM.

43 Articolul 120 și următoarele, CL.

44 A se vedea, de asemenea, articolul 6, XIM, care folosește termeni similari.

45 Scrisoarea unui grup de proceduri speciale al Consiliului ONU pentru Drepturile Omului adresată Chinei, OL CHN 18/2019, p. 4-5, 1 noiembrie 2019.

22. În ceea ce privește „extremismul”, Regulamentul privind afacerile religioase în Xinjiang (“XRAR”) stabilește o definiție a „extremismului religios” referitoare la

„denaturarea învățăturilor religioase și promovarea extremismului, precum și a altor extreme de gândire, vorbire și comportament, cum ar fi promovarea violenței, a urii sociale și a anti-umanității”.⁴⁶

Ca atare, XRAR interzice „ideile”, „gândirea”, „activitățile”, „îmbrăcămintea”, „simbolurile”, „semnele” și „conținutul ...extremist”, dar oferă puțină claritate cu privire la ceea ce conferă acestor elemente statutul de „extremist”.

23. Regulamentul XUAR privind de-extremizarea (“XRD”) definește „extremismul” ca fiind „teorii și comportamente care utilizează denaturarea învățăturilor religioase sau alte mijloace pentru a incita la ură sau discriminare și a susține violența”, iar „extremizarea” ca „afirmații și acțiuni sub influența extremismului, care răspândesc o ideologie religioasă radicală și resping și interferează cu producția și mijloacele de subzistență normale”.⁴⁷ Acest regulament conține, de asemenea, o listă deschisă de „manifestări primare ale extremizării”, toate acestea trebuind să fie interzise, inclusiv „interferența cu activitățile culturale și recreative normale, respingerea sau refuzul bunurilor și serviciilor publice, cum ar fi radioul și televiziunea”, „răspândirea fanatismului religios printr-o barbă neobișnuită sau selectarea numelor” și „interferența deliberată cu sau subminarea punerii în aplicarea politicilor de planificare familială”.⁴⁸ În această privință, este de remarcat faptul că legislația și politica chineză se referă în mod constant la „extremism” în general, fără adjectivul critic „violent”, folosit de instrumentele ONU care abordează problema.⁴⁹

24. Ca atare, textele juridice par să confunde ceea ce altfel ar putea fi interpretat ca o chestiune de alegere personală în raport cu practica religioasă cu „extremismul”⁵⁰, și „extremismul” cu fenomenul terorismului,⁵¹ extinzând semnificativ gama de comportamente care pot fi vizate în cadrul unui obiectiv sau pretext de combatere a terorismului. O astfel de confuzie creată prin aplicarea unor definiții prea largi sau vagi ridică probleme speciale în ceea ce privește incriminarea în temeiul dreptului penal chinez, de exemplu, a „promovării terorismului și extremismului prin cărți, materiale audio și video”⁵² sau „posesia de cărți, materiale audio și video sau alte lucruri, în ciuda faptului că sunt conștienți de faptul că acestea produc, distribuie și predică terorismul sau extremismul”.⁵³ Având în vedere noțiunile extrem de subiective cu privire la ceea ce definește sau constituie „extremism”, Raportorul special al ONU pentru promovarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale în combaterea terorismului a

46 Articolul 65, XRAR (traducere neoficială).

47 Articolul 3, XRD (traducere neoficială).

48 Articolul 9 (5, 8, 14), XRD (traducere neoficială).

49 E.g., Planul de acțiune al ONU privind prevenirea extremismului violent (A/70/674).

50 Evident, de exemplu, în articolul 4 din XRD, care prevede că scopul „de-extremizării” este de a „face religia mai chineză” și „de a ghida religiile să devină compatibile cu societatea socialistă” (traducere neoficială).

51 Evident, de exemplu, la articolul 4 din CTL, care descrie „extremismul” ca bază ideologică a terorismului. A se vedea, de asemenea, Cartea albă privind “The Fight Against Terrorism and Extremism and Human Rights Protection in Xinjiang”, martie 2019.

52 Articolul 120c, CL (traducere neoficială).

53 Articolul 120f, CL (traducere neoficială).

susținut că

„termenul ... nu are nicio bază în standarde juridice internaționale obligatorii și, atunci când este operativ ca o categorie juridică penală, este ireconciliabil cu principiul previzibilității juridice; prin urmare, este în sine incompatibil cu exercitarea anumitor drepturi fundamentale ale omului”.⁵⁴

B. Metodologii aplicate pentru identificarea persoanelor suspectate și „de risc”

25. După cum s-a menționat, Regulamentul XUAR din 2017 privind de-extremizarea („XRD”) include o listă de 15 „exprimări primare ale extremizării”, descrise ca „acțiuni și cuvinte sub influența extremismului”, care urmează să fie interzise.⁵⁵ Este posibil ca această listă să fi fost o încercare de standardizare și codificare a unui număr de astfel de liste care au apărut în diferite localități din XUAR, în special o listă de 75 de semne ale extremismului religios pe care autoritățile locale și departamentele de poliție ar fi început să le distribuie în decembrie 2014.⁵⁶ Aceste liste de „semne” și „exprimări primare” ale extremismului religios includ comportamente care se încadrează complet în exercitarea libertăților fundamentale și care nu sunt, în sine, legate de violență sau de potențiale acțiuni violente. Printre exemple se numără „respingerea sau refuzul radioului și televiziunii”;⁵⁷ a fi „bărbați tineri și de vârstă mijlocie cu barbă mare”⁵⁸; „renunțarea bruscă la băut și fumat și evitarea interacțiunii cu alții care beau și fumează”⁵⁹; și „rezistența la activități culturale și sportive normale, cum ar fi fotbalul și competițiile de canto”;⁶⁰ printre altele.

26. Diferite forme de conduită asociate cu exprimarea diferitelor opinii, menționate în termeni generali, sunt de asemenea considerate un semn de „extremism”. Printre acestea se numără, de exemplu, „rezistența la politicile și reglementările actuale”;⁶¹ „folosirea mesajelor text de pe telefonul mobil și WeChat și alte softuri de chat social pentru a face schimb de experiență de învățare, citirea de materiale de propagandă religioasă ilegală”;⁶² „transportarea de cărți și produse audio-vizuale politice și religioase ilegale sau parcurgerea acestora la reședință”;⁶³ sau „folosirea receptoarelor de satelit, a Internetului, radioului, și a altor echipamente pentru a asculta, viziona și răspândi ilegal programe religioase de radio și televiziune din străinătate”;⁶⁴ „rezistența la propaganda guvernamentală” și

54 “Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism” (A/HRC/43/46), 21 februarie 2020, punctul 14.

55 Articolul 9, XRD (traducere neoficială).

56 De exemplu, Sina news, “Xinjiang local authorities organise people to identify 75 religious extremes” (traducere neoficială), 24 decembrie 2014, disponibilă la adresa <http://news.sina.com.cn/c/2014-12-24/093231321497.shtml>.

57 Articolul 9.5 din XRD (traducere neoficială).

58 Semnul 9 pe lista celor 75 de semne ale extremismului religios (traducere neoficială). A se vedea, de asemenea, articolul 9.8, XRD, referitor la „barbă neobișnuită”.

59 Semnul 10 pe lista celor 75 de semne ale extremismului religios (traducere neoficială).

60 Semnul 15 pe lista celor 75 de semne ale extremismului religios (traducere neoficială).

61 Semnul 2 pe lista celor 75 de semne ale extremismului religios (traducere neoficială).

62 Semnul 39 pe lista celor 75 de semne ale extremismului religios (traducere neoficială).

63 Semnul 40 pe lista celor 75 de semne ale extremismului religios (traducere neoficială).

64 Semnul 41 pe lista celor 75 de semne ale extremismului religios (traducere neoficială).

„refuzul de a viziona filme și canale TV normale”⁶⁵.

27. În plus, listele includ încălcări ale altor legi și politici, de exemplu politici de planificare familială.⁶⁶ Aceasta înseamnă că o persoană care încalcă o astfel de altă lege sau politică nu numai că este expusă sancțiunilor prevăzute de legea sau politica respectivă pentru încălcarea acesteia, ci poate, de asemenea, să se încadreze în domeniul de aplicare a ceea ce este considerat „extremism” cu consecințe suplimentare pe această bază, cum ar fi pedeapsa penală și/sau „reeducarea”, astfel cum se discută mai jos.

28. Aceste liste de indicatori pentru identificarea persoanelor „expuse riscului” de „extremism” sau terorism par să se bazeze pe elemente care nu servesc neapărat ca indicatori reali și de fond pentru o persoană care s-a angajat sau riscă să se angajeze într-un comportament extremist sau terorist violent. Mai degrabă, ele par să se bazeze pe o asociere simplistă a acestor indicatori cu „terorismul” sau „extremismul”, deși mulți dintre acești indicatori, luați individual (și chiar colectiv) pot fi doar manifestări ale nimic mai mult sau mai puțin decât alegerea personală în practica credințelor religioase islamice și / sau exprimarea legitimă a opiniei. Utilizarea unor metodologii bazate pe astfel de „factori de risc” subiectivi sau superficiali, care supraestimează elemente din ceea ce altfel ar putea fi considerate practici religioase legitime, preferințe culturale sau o chestiune de alegere personală, riscă să includă o mulțime largă de persoane (care nu au nicio legătură cu extremismul violent sau terorismul) care ar fi subiectul acestor legi și politici, unor rezultate imprevizibile și aplicării potențial arbitrare a legii și a politicilor.⁶⁷ Impunerea de sancțiuni coercitive pe baza unor indicatori care includ comportamente care pot echivala cu exercitarea legitimă a drepturilor la libertatea religioasă prezintă un risc grav de aplicare discriminatorie și de utilizare ca instrumente de vizare a persoanelor în primul rând pe baza identității lor etno-religioase și a exprimării individuale a acesteia.

C. Domeniul de aplicare și natura răspunsurilor la presupusul comportament „terorist” sau „extremist”

29. În Cartea albă din august 2019 privind „Educația și formarea profesională în Xinjiang”, Guvernul a explicat că sistemul său a încercat să găsească un echilibru între pedepsele aspre pentru acte grave, și compasiune, clemență, educație și reabilitare pentru cazurile minore. În cadrul acestui sistem, judecata și pedeapsa sunt date de instanțele penale pentru fapte grave, în timp ce o cale administrativă se ocupă de cazurile mai „minore”. Această cale administrativă implică așa-numitele „centre de educație și formare profesională” (centre VETC),⁶⁸ care sunt facilități în care persoanele pot fi plasate pentru

65 Semnul 43 pe lista celor 75 de semne ale extremismului religios (traducere neoficială).

66 Articolul 9.14 din XRD.

67 Raportul special al ONU pentru promovarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale în combaterea terorismului a subliniat capcanele modelelor de risc care sunt afectate de prejudecăți sau ignoranța, generează imprevizibilitate în comunitățile monitorizate, fac loc pentru arbitrarul administrativ și nu dispun de supraveghere judiciară. A se vedea “Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism”(A/HRC/43/46), 21 februarie 2020, punctul 17.

68 OHCHR este conștient de cercetarea care a fost efectuată cu privire la diferitele tipuri de facilități din XUAR. Cu toate acestea, în scopul acestei evaluări, Comisia a optat să se refere la facilitățile VETC în mod generic ca

„de-radicalizare” și „reeducare”. Distincția semnificativă între ceea ce constituie acte de terorism și/sau acte „extremiste” „grave” sau „minore” este neclară, aceleași tipuri de comportament fiind adesea incluse în ambele categorii juridice. Acest lucru creează un nivel suplimentar de incertitudine pentru populație în general cu privire la cazurile care trebuie (sau pot fi) soluționate în cadrul procedurilor judiciare formale și care vor fi (sau pot fi) tratate administrativ. În plus, diferențierea între categoriile de cauze în funcție de o evaluare a „gravității” se bazează ea însăși pe criterii nedefinite (cum ar fi „circumstanțele sunt minore”,⁶⁹ o persoană „reprezintă un pericol real, dar nu a cauzat încă consecințe reale”,⁷⁰ „rea-voința subiectivă [a unei persoane] nu este profundă și [aceasta] se poate căii sincer”,⁷¹ sau o persoană „încă [este] o amenințare la adresa societății”⁷²). Aceste cerințe formulate în linii mari creează posibilități semnificative de aplicare arbitrară, inconsecventă și subiectivă a legii. Ca atare, același act ar putea duce cu ușurință la consecințe juridice destul de diferite și imprevizibile.

30. În plus, în temeiul legii, fiecare autoritate intervenientă în fiecare etapă a procesului (fie că este vorba de poliție, procuror, judecător sau funcționar de executare), indiferent dacă se află pe calea penală sau administrativă, poate stabili că „educația” este considerată justificată și poate direcționa transferul unei persoane către un centru VETC. Plasarea într-o astfel de unitate devine astfel o consecință posibilă a săvârșirii oricărui tip de act care poate fi interpretat ca „terorism” sau „extremism”, indiferent dacă persoana este de asemenea urmărită penal. Există și preocupări cu privire la faptul că legea nu oferă suficientă siguranță juridică cu privire la elementele de bază ale sistemului de „educație și transformare” în sine, cum ar fi durata permisă pentru astfel de programe rezidențiale în facilitățile VETC sau criteriile sau procedura conform căreia persoanele sunt sau pot fi considerate „educate” în mod corespunzător și, prin urmare, pasibile pentru eliberare.

D. Amplitudinea competențelor de prevenire, de investigare și coercitive, precum și gradul de supraveghere și căile de atac

31. În conformitate cu legislația aplicabilă, organelor de securitate publică și executivului, în sens mai larg, li se conferă competențe extinse pentru a preveni, investiga și răspunde la actele teroriste și „extremiste”.⁷³ Legea privind combaterea terorismului („CTL”) și măsurile de implementare din Xinjiang („XIM”), de exemplu, autorizează organele de securitate publică să recurgă la „măsurile tehnologice de investigație” și să colecteze și să păstreze date cu privire la numeroase aspecte ale vieții persoanelor, inclusiv date cu caracter personal și date biometrice.⁷⁴ Codul de procedură penală („CPL”) permite acestor autorități să utilizeze tehnici speciale de investigare, inclusiv

---

facilități care oferă educație și formare pentru „de-radicalizare”, conform Cărții albe a guvernului din august 2019 privind „Educația și formarea profesională în Xinjiang”.

69 Articolul 38 din XIM (după modificarea din 2018) (traducere neoficială).

70 Articolul 39 din XIM (după modificarea din 2018) (traducere neoficială).

71 Articolul 39 din XIM (după modificarea din 2018) (traducere neoficială).

72 Articolul 42 din XIM (după modificarea din 2018) (traducere neoficială).

73 De exemplu, articolele 17-67 din CTL; articolele 16-37 din XIM.

74 De exemplu, articolele 45, 50 din CTL; articolul 31 din XIM (după modificarea din 2018).

supravegherea electronică,⁷⁵ în timp ce CTL autorizează impunerea unei serii de măsuri restrictive asupra suspectilor, inclusiv ordine de a nu părăsi orașul, de a nu folosi transportul public, de a nu comunica cu anumite persoane, de a preda pașapoarte sau de a raporta periodic autorităților.⁷⁶ Conform legii, și alte entități au un rol și trebuie să coopereze cu autoritățile. De exemplu, furnizorii de telecomunicații și de internet trebuie să instituie sisteme de monitorizare a conținutului informațiilor și să ofere funcționarilor din domeniul securității publice decriptare și alte tipuri de asistență tehnică,⁷⁷ iar administrațiile locale sunt obligate să utilizeze tehnologia, alături de alte măsuri, pentru a preveni răspândirea terorismului și a „extremismului”⁷⁸ și să se asigure că „zonele publice ale orașului, după cum este necesar”, sunt dotate cu „sisteme de informații privind imaginile camerelor publice de supraveghere”.⁷⁹

32. Aceste competențe specifice de combatere a terorismului se adaugă competențelor generale ale organelor de siguranță publică de a-i aresta pe suspecti și a-i ține în arest preventiv pentru perioade lungi fără un control judiciar independent, contrar dreptului și standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului. De exemplu, în conformitate cu CPL, o persoană poate sta în detenție timp de până la 37 de zile înainte de orice control oficial și de o decizie privind justificarea arestării.⁸⁰

33. În ceea ce privește exercitarea competențelor în temeiul CTL, articolul 94 sancționează abuzul de putere de către personalul instituțiilor de combatere a terorismului și „alte comportamente care încalcă legile sau disciplina”.⁸¹ Articolul 62 din XIM,⁸² la rândul său, prevede că personalul instituțiilor de combatere a terorismului și al departamentelor relevante care „nu își îndeplinesc atribuțiile în activitatea de combatere a terorismului” poate fi muștrat și educat, sancționat administrativ în cazul în care circumstanțele sunt grave și tras la răspundere penală în cazul în care a fost săvârșită o infracțiune.⁸³ Articolul 96 din CTL prevede, de asemenea, că în cazul în care „unitățile sau persoanele relevante” nu sunt mulțumite de o decizie în temeiul CTL de a impune sancțiuni administrative sau măsuri administrative obligatorii, acestea pot solicita reexaminarea administrativă sau pot intenta un proces administrativ.⁸⁴

34. OHCHR nu deține informații cu privire la măsura în care aceste căi de atac sunt

75 Articolul 150 din CPL (și următoarele).

76 Articolul 53 din CTL.

77 Articolele 18-19 din CTL.

78 Articolul 16 din XIM (după modificarea din 2018).

79 Articolul 27 din CTL.

80 A se vedea articolele 80, 82, 91 din CPL. În urma vizitei sale în China din 2004, Grupul de lucru al ONU privind detenția arbitrară a remarcat că deținerea unei persoane în arestul poliției pentru mai mult de patru până la cinci zile este problematică în temeiul cerinței internaționale de promptitudine. De asemenea, a constatat că cerința ca arestarea să fie aprobată de procuror nu îndeplinește standardele internaționale, deoarece nu aduce persoana în fața unui organ judiciar și pentru că procurorul este insuficient de independent pentru a fi considerat ca exercitând putere judecătorească (astfel cum prevede art. 9.3 din ICCPR). A se vedea raportul Grupului de lucru privind detenția arbitrară: misiunea în China, E/CN.4/2005/6/Add.4, 29 decembrie 2004, punctul 32.

81 Traducere neoficială.

82 Versiune după modificarea din 2018.

83 Traducere neoficială.

84 Măsurile de implementare pentru XUAR (XIM) nu par să includă o dispoziție similară.

puse în aplicare, fie în termeni absoluți, fie ca proporție din cazurile relevante, sau, în cazul în care sunt puse în aplicare, eficacitatea lor în ceea ce privește încetarea încălcării drepturilor și furnizarea unei căi de atac efective. La rândul lor, textele juridice aplicabile sugerează ele însele că o supraveghere judiciară independentă a autorităților care își exercită competențele care le sunt conferite în temeiul legilor și politicilor de combatere a terorismului și a extremismului nu există sau este limitată, sporind riscul de aplicare discriminatorie sau arbitrară. Competențele juridice de anvergură conferite autorităților în temeiul legislației chineze necesită o reglementare cuprinzătoare și transparentă, în conformitate cu principiile legalității, necesității, proporționalității și responsabilității,⁸⁵ pentru a rămâne în concordanță cu drepturile omului și libertățile fundamentale, în special pentru a proteja drepturile la viață privată și la libertatea de circulație, de exprimare și de religie.

35. Pe scurt, „sistemul de drept anti-terorist”⁸⁶ chinezesc se bazează pe concepte vagi și largi care acordă o marjă de apreciere semnificativă diverșilor funcționari în ceea ce privește interpretarea și aplicarea acestora. Metodele stabilite în cadrul lui pentru identificarea și evaluarea comportamentului problematic sunt simpliste și predispușe la subiectivitate și nu par să se bazeze pe dovezi obținute empiric care să stabilească legăturile dintre indicatorii de conduită pe care se bazează și terorismul sau extremismul violent. În plus, consecințele juridice aferente unui astfel de comportament sunt imprezvizibile și insuficient reglementate. Autorităților li se acordă competențe largi de investigare, prevenire și coercitive, cu garanții și supraveghere judiciară independentă limitate. În mod individual și cumulativ, acești factori ridică îngrijorări semnificative cu privire la conformitatea sistemului cu dreptul internațional al drepturilor omului, stabilind un cadru vulnerabil la aplicarea arbitrară și discriminatorie, care limitează în mod nejustificat exercitarea drepturilor legitime și poate supune persoanele la detenție arbitrară și nu oferă garanții adecvate de protecție împotriva abuzurilor. În contextul în care acest sistem este pus în aplicare și prin asocierea «extremismului» cu anumite practici religioase și culturale, acesta prezintă de asemenea riscul inerent de aplicare ne-necesară, disproporționată și discriminatorie asupra comunităților etnice și religioase în cauză.

IV. Închisoarea și alte forme de priver de libertate

36. După cum s-a arătat mai sus, Guvernul a explicat că sistemul său de combatere a terorismului și de combatere a extremismului se bazează pe o distincție între actele „grave” care merită pedepsite prin sistemul de justiție penală și cazurile „minore” care necesită clemență, educație și reabilitare. În cadrul acestuia din urmă, pe calea administrativă, persoanele care prezintă motive de îngrijorare ar fi, în general, plasate într-un așa-numite

⁸⁵ A se vedea, de asemenea, Altă scrisoare a unui grup de proceduri speciale al Consiliului pentru Drepturile Omului adresată Chinei, 1 noiembrie 2019, OL CHN 18/2019, p. 11, 16-17.

⁸⁶ Biroul de informare al Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, Cartea albă privind „Lupta împotriva terorismului și extremismului și protecția drepturilor omului în Xinjiang”, martie 2019.

„Centre de educație și formare profesională” (VETC).⁸⁷ Guvernul a susținut că centrele VETC au fost închise din 2019.⁸⁸

A. Trimiterea la „Centrele de educație și formare profesională”

37. În octombrie 2018, la scurt timp după ce Guvernul a declarat pentru prima dată existența unor „centre de formare profesională”, măsurile de implementare în Xinjiang a Legii P.R.C. de combatere a terorismului (“XIM”) și Regulamentul XUAR privind de-extremizarea (“XRD”) au fost revizuite pentru a introduce în mod explicit dispoziții care să permită înființarea unor astfel de centre.⁸⁹ La jumătatea anului 2019, într-un răspuns ulterior adresat Comisiei CERD, Guvernul a transmis că a înființat „centre de educație și formare profesională, în conformitate cu legea, pentru eradicarea mediului propice de apariție și a condițiilor de răspândire a terorismului și a extremismului religios”.⁹⁰

38. Potrivit Cărții albe a Guvernului din 2019 privind „Educația și formarea profesională în Xinjiang” și dispozițiilor legale relevante, trei categorii de persoane pot fi deținute în astfel de centre. Prima categorie include persoanele care au fost condamnate pentru infracțiuni teroriste sau „extremiste” și care, la finalizarea pedepsei, „sunt evaluate ca reprezentând încă o potențială amenințare pentru societate”.⁹¹ Astfel de persoane sunt, conform legii, trimise la centrele VETC printr-o hotărâre judecătorească.⁹² A doua categorie include „persoanele care au fost incitate, constrânse sau induse să participe la activități teroriste sau extremiste sau persoanele care au participat la activități teroriste sau extremiste în circumstanțe care nu au fost suficient de grave pentru a constitui o infracțiune”.⁹³ Aceste persoane pot fi trimise la facilitățile VETC în urma unei decizii a poliției.⁹⁴ A treia categorie este alcătuită din „persoane care au fost incitate, constrânse sau induse să participe la activități teroriste sau extremiste sau persoane care au participat la activități teroriste sau extremiste care au reprezentat un pericol real, dar nu au cauzat prejudicii reale”.⁹⁵ În aceste cazuri, procuratura poate decide să renunțe la o pedeapsă cu condiția ca «rea-voința subiectivă a [infractorului] să nu fie profundă și [acesta] să se

87 Cartea albă din august 2019 intitulată „Educația și formarea profesională în Xinjiang”.

88 Cartea albă din august 2019 privind „Educația și formarea profesională în Xinjiang” a declarat că „pe măsură ce educația și formarea și-au jucat rolul, majoritatea stagiilor au atins standardele cerute și au absolvit” și că „mulți dintre stagii” și-au găsit un loc de muncă în fabrici sau întreprinderi”. În decembrie 2019, Shohrat Zakir, președintele guvernului regional al XUAR, vorbind într-o conferință de presă la Beijing, a declarat că stagiarii de la VETC-urile din XUAR „au absolvit cu toții”, a se vedea Xinhua, “Trainees in Xinjiang education, training program have all graduated: official”, 9 decembrie 2019.

89 Articolele 38-39, 44, XIM (după modificarea din 2018); Articolul 17, XRD (după modificarea din 2018).

90 Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării rasiale, informații primite de la China cu privire la acțiunile întreprinse ca urmare a observațiilor finale cu privire la al paisprezecelea până la al șaptesprezecelea raport periodic combinat, 9 octombrie 2019, CERD/C/CHN/FCO/14-17, p.2.

91 Citat din Cartea albă din 2019 privind „Educația și formarea profesională în Xinjiang” (document original în limba engleză).

92 Articolul 30, CTL; articolul 42, XIM (după modificarea din 2018).

93 Citat din Cartea albă din 2019 privind „Educația și formarea profesională în Xinjiang” (document original în limba engleză).

94 Articolul 38, XIM (după modificarea din 2018).

95 Citat din Cartea albă din 2019 privind „Educația și formarea profesională în Xinjiang” (document original în limba engleză).

poată căii sincer și să accepte voluntar educația și asistența”.⁹⁶

39. În aceeași Carte Albă din 2019, Guvernul a afirmat că „educația și formarea [în instituțiile VETC] nu reprezintă o măsură de limitare a libertății persoanei”, în timp ce în răspunsul său către Comisia CERD a declarat că facilitățile VETC sunt „*scoli prin natura lor*”.⁹⁷ Cu toate acestea, în conformitate cu dreptul internațional al drepturilor omului, o privare de libertate are loc atunci când o persoană „este deținută fără consimțământul său liber”,⁹⁸ când există o „restricționare mai severă a mișcării într-un spațiu mai restrâns decât în cazul simplei interferențe cu libertatea de mișcare”.⁹⁹ Privarea de libertate, în sensul dreptului internațional al drepturilor omului, poate avea loc în orice tip de locație și nu este nevoie să fie etichetată oficial ca atare.

40. Cartea albă din 2019 privind „Educația și formarea profesională în Xinjiang” prevede că centrele sunt „rezidențiale” și că trimiterea către acestea vine în urma unei decizii a instanței sau a funcționarilor din domeniul siguranței publice, mai degrabă decât să fie voluntară. Acesta este cazul chiar și pentru trimiterile de către procuratură, când persoanei în cauză i se oferă posibilitatea sa „aleagă” între trimiterea la o unitate VETC și o pedeapsă cu închisoarea, ceea ce implică faptul că plasarea într-un VETC este o formă alternativă de sancțiune la o pedeapsă cu închisoarea.

41. Persoanele intervievate de OHCHR care au fost plasate în instituții VETC au descris faptul că au fost duse la astfel de instituții, de obicei de către funcționari din domeniul securității publice. Majoritatea intervievaților care au fost reținuți între 2017 și 2019 au fost reținuți la o secție de poliție înainte de a fi trimiși la o unitate VETC.¹⁰⁰ Ei au afirmat că li s-a spus că trebuie să meargă la o unitate VETC și nu li s-a oferit o opțiune alternativă. Niciunul dintre intervievați nu a considerat că poate contesta procesul de trimitere și niciunul nu a avut acces la un avocat înainte de a fi trimis la unitatea VETC și nici în orice moment în timpul în care au fost prezenți acolo. Mai mulți au fost supuși unor lungi interogatorii în secțiile de poliție înainte de plasare.

42. Niciun interviuat nu a spus că a reușit să iasă din unitate sau să plece acasă pentru o vizită. La unitățile VETC, toți intervievații au observat o prezență semnificativă de securitate și agenți de pază înarmați cu arme și/sau bastoane (inclusiv electrice) și, în cea mai mare parte, purtând uniforme de poliție.¹⁰¹ Durata șederilor în centrele VETC

96 Articolul 39, XIM (după modificarea din 2018) (traducere neoficială). Cartea albă se referă în limba engleză la persoane „a căror vinovăție subiectivă nu a fost profundă, care și-au recunoscut infracțiunile și au regretat acțiunile lor din trecut și prin urmare nu trebuie să fie condamnate sau pot fi exceptate de la pedeapsă, și care și-au demonstrat disponibilitatea de a fi instruiți”.

97 Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării rasiale, informații primite de la China cu privire la acțiunile întreprinse ca urmare a observațiilor finale cu privire la al paisprezecelea până la al șaptesprezecelea raport periodic combinat, 9 octombrie 2019, CERD/C/CHN/FCO/14-17, p. 3-4.

98 Raportul Grupului de lucru al ONU privind detenția arbitrară, punctul 51, 19 iulie 2017, A/HRC/36/37.

99 Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, Comentariul general nr.35, punctul 5, 16 decembrie 2014, CCPR/C/GC/35.

100 Interviuri OHCHR. Intervievații au folosit adesea termenul de „lagăre” pentru a descrie instituțiile. Deși OHCHR este încrezător că majoritatea acestor instituții, astfel descrise de persoanele intervievate, sunt într-adevăr VETC-uri, este posibil ca unele dintre acestea să fi fost de fapt centre de detenție preventivă.

101 Interviuri OHCHR. A se vedea, de asemenea, „Dosarele poliției din Xinjiang”, care conțin diverse imagini cu gărzii înarmate în instituțiile VETC. A se vedea, „Dosarele poliției din Xinjiang”, Fundația Memorială pentru Victimele Comunismului, mai 2022 (în continuare, „Dosarele poliției din Xinjiang”).

a variat, dar, în general, persoanele intervievate au petrecut între două luni și 18 luni în centre. Niciunul dintre ei nu a fost informat cu privire la durata șederii lor atunci când au fost duși la unitate. Aproximativ jumătate dintre intervievați au raportat că li s-a permis primirea de vizite ocazionale sau apeluri telefonice cu o rudă, deși numai sub supraveghere atentă.¹⁰² Cealaltă jumătate nu a avut contact cu familia lor și, de multe ori, familiile lor nu știau unde se află.¹⁰³

43. Mass-media afiliată guvernului chinez a difuzat în mod regulat videoclipuri promoționale despre centrele VETC. Cei intervievați în astfel de videoclipuri fie s-au bucurat de sejururi, fie au spus că i-a ajutat să nu fie atrași de terorism sau de „extremism”.¹⁰⁴ Cei intervievați de OHCHR, în schimb, au declarat că li s-a spus în mod explicit de către gardieni să descrie pozitiv experiența lor în unitate atunci când străinii sau membrii familiei îi vizitează.¹⁰⁵ Un interviuat, de exemplu, a raportat că, înaintea unei vizite a unei delegații străine, li s-a spus să spună că „totul este bine”, că se pot întoarce acasă în fiecare seară, că studiază și că mâncarea este acceptabilă.¹⁰⁶ Mai mult, unii intervievați au raportat că li s-a interzis în mod explicit să divulge orice informație despre centru după eliberare, unii fiind nevoiți să semneze un document în acest sens.¹⁰⁷

44. Guvernul a susținut că „participanții sunt liberi să se alătore sau să renunțe la programe în orice moment”.¹⁰⁸ Cu toate acestea, mărturiile concordante obținute de OHCHR indică o lipsă de consimțământ liber și în cunoștință de cauză pentru plasarea în centre; că este imposibil ca o persoană reținută într-un centru atât de bine păzit să plece din proprie voință; și că o ședere într-un centru VETC este, din perspectiva persoanei în cauză, de lungime nedeterminată, sfârșitul ei fiind determinat numai prin îndeplinirea unor criterii nedefinite, evaluate de autorități. Ca atare, având în vedere că plasarea în centrele VETC nu este voluntară, iar persoanele plasate în astfel de centre par să nu fi avut de ales, plasamentele în centrele VETC reprezintă o formă de privare de libertate.¹⁰⁹

45. Dreptul internațional al drepturilor omului impune ca privarea de libertate să

102 Interviuri OHCHR.

103 Interviuri OHCHR.

104 A se vedea, de exemplu, “What do trainees do in Xinjiang’s vocational education and training centers?”; și “Only Westerners hate changes from the opening of vocational education & training centers in Xinjiang” (disponibil pe YouTube).

105 Interviuri OHCHR.

106 Interviuri OHCHR.

107 Interviuri OHCHR. Acest lucru este compatibil și cu „Telegrama”, care solicită de asemenea personalului care lucrează în instituțiile VETC să exercite „stricta confidențialitate”. A se vedea “The China Cables”: „Telegrama”, punctul 25, astfel cum a fost publicat de Consorțiul Internațional al Jurnaliștilor de Investigație, 24 noiembrie 2019 (în continuare “China Cables”).

108 Xinhua news, “Trainees in Xinjiang, education, training program have all graduated: official”, 9 decembrie 2019.

109 A se vedea, de asemenea, avizul recent al Grupului de lucru al ONU privind detenția arbitrară, A/HRC/WGAD/2022/6, 23 mai 2022, punctele 28 și 29, care amintește poziția sa potrivit căreia „centrele de reeducare” sunt locuri de privare de libertate. Acest lucru, de asemenea, este în concordanță într-o oarecare măsură cu „Telegrama”, din China Cables, care descrie funcționarea unităților VETC și stabilește că „este strict interzis ca poliția să intre în zona studențească cu arme și nu trebuie să permită niciodată evadările”. A se vedea, de asemenea, „Dosarele poliției din Xinjiang”, directivele interne, „Plan de răspuns la incidente în caz de evadări în timpul activităților în aer liber”, care se pare că permite instrucțiuni de „împușcare pentru a ucide” în cazul evadărilor.

nu fie arbitrară. Interzicerea detenției arbitrare, consacrată prin articolul 9 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, este atât o normă de drept internațional cutumiar, cât și o normă peremptorie de drept internațional.¹¹⁰ După cum a explicat cu autoritate Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, care monitorizează punerea în aplicare a Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, în îndrumările sale, noțiunea de „arbitrariu” nu trebuie să fie asimilată cu „împotriva legii”: o arestare sau o detenție poate fi autorizată de dreptul intern și, cu toate acestea, poate fi arbitrară, atunci când există elemente de inadecvare, nedreptate, lipsa predictibilității și a procesului echitabil, precum și lipsa elementelor de rezonabilitate, necesitate și proporționalitate.¹¹¹ Similar, Grupul de lucru al ONU privind detenția arbitrară, care evaluează plângerile de detenție arbitrară din partea reclamantilor individuali din statele membre, consideră, la rândul său, o privare de libertate ca fiind arbitrară atunci când este în mod clar imposibil să se invoce orice temei juridic care să justifice privarea de libertate, inclusiv cazurile de privare de libertate în absența unei dispoziții legislative, precum și în cazurile de nerespectare gravă a normelor internaționale referitoare la dreptul la un proces echitabil.¹¹² Astfel de protecții includ dreptul de a fi informat cu privire la drepturile sale și la motivele arestării și de a avea acces suficient la avocați și la membrii familiei.¹¹³ În conformitate cu dreptul internațional al drepturilor omului, detenția este arbitrară și atunci când este utilizată ca răspuns la exercitarea legitimă a drepturilor omului, cum ar fi exercitarea drepturilor la libertatea de opinie sau de exprimare, libertatea de a părăsi propria țară, libertatea religioasă și dreptul minorităților de a se bucura de propria cultură, de a-și afirma propria religie sau de a-și folosi propria limbă.¹¹⁴

46. Mai multe caracteristici-cheie ale sistemului VETC ridică îngrijorare din această perspectivă. În primul rând, privarea de libertate în unitățile rezidențiale pare să fi fost lipsită de un temei juridic aparent pentru o perioadă considerabilă. Măsurile de implementare în Xinjiang a Legii P.R.C. de combatere a terorismului (“XIM”) și Regulamentul XUAR privind de-extremizarea (“XRD”) au fost modificate în octombrie 2018 pentru a autoriza înființarea unităților VETC și trimiterea persoanelor fizice pentru programe rezidențiale,¹¹⁵ deși valul de trimiteri către VETC începuse deja cu mult înainte,

110 Raportul Grupului de lucru al ONU privind detenția arbitrară, A/HRC/22/44 (24 decembrie 2012), punctul 79.

111 Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, Comentariul general nr.35 - Articolul 9 (Libertatea și siguranța persoanei), CCPR/C/GC/35 (16 decembrie 2014), punctul 12.

112 Grupul de lucru al ONU privind detenția arbitrară, Fișa informativă revizuită nr.26, 8 februarie 2019, p. 5-7.

113 A se vedea articolele 10-11, UDHR; articolele 9 și 14, ICCPR; Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, Comentariul general nr.32 - Articolul 14: Dreptul la egalitate în fața instanțelor judecătorești și la un proces echitabil, CCPR/C/GC/32, 23 august 2007; și raportul Grupului de lucru al ONU privind detenția arbitrară - Principiile și îndrumările de bază ale Organizației Națiunilor Unite privind căile de atac și procedurile privind dreptul oricărei persoane private de libertate de a sesiza o instanță, A/HRC/30/37, 6 iulie 2015.

114 Grupul de lucru al ONU privind detenția arbitrară, Fișa informativă revizuită nr.26, 8 februarie 2019, p. 5-7.

115 Cu excepția categoriei de infractori condamnați care sunt considerați prea periculoși pentru a fi eliberați, pentru care un astfel de program a fost autorizat anterior (a se vedea articolul 30, CTL). Caracterul rezidențial al programelor este evident, de exemplu, la articolul 45 din XIM (versiunea din 2018), în care departamentele relevante sunt instruite să desfășoare activități educaționale „astfel încât să creeze condiții pentru ca persoanele care beneficiază de educație și formare să reintre în societate și să se întoarcă la familiile lor” (traducere neoficială).

din aprilie 2017.¹¹⁶ În plus, astfel cum s-a discutat mai sus, XIM și XRD au un domeniu de aplicare vag, sunt vulnerabile la interpretări prea largi și, prin urmare, la o aplicare arbitrară și discriminatorie.

47. În al doilea rând, astfel cum s-a descris mai sus, motivele pentru care persoanele pot fi trimise și plasate într-un VETC cuprind comportamente care sunt legale *prima facie*, inclusiv ca expresie sau manifestare a exercitării drepturilor și libertăților fundamentale. Diverse motive inofensive pentru trimiterea la un VETC sunt descrise în așa-numita „listă Karakax”, un document care se află în domeniul public și pare a fi un document guvernamental, posibil din 2019 și foarte probabil autentic. Această listă, constând dintr-o foaie de calcul cu informații despre „stagiarii” uiguri din centrele VETC dintr-un anumit district din XUAR, include 311 persoane și motivele trimiterii lor. Printre aceste motive se numără a avea prea mulți copii, a fi o „persoană nesigură”, a se naște în anumiți ani, a fi un fost condamnat, a purta vâl sau barbă, a fi solicitat un pașaport și a nu fi părăsit țara, și așa mai departe.¹¹⁷ Motive similare pentru trimitere au fost raportate la OHCHR de către foști deținuți, care au descris trimiterea la centrele VETC pentru ca au călătorit sau aveau legături în străinătate, au încercat să-și anuleze cetățenia chineză, dețineau dublă înregistrare într-o țară vecină sau pentru că au descărcat WhatsApp. Altor li s-a spus pur și simplu că se află pe o listă sau că trebuie îndeplinită o cotă. Din cauza mijloacelor subiective prin care par să se efectueze evaluările, riscul de detenție arbitrară a persoanelor în centrele VETC este acut.

48. În al treilea rând, plasamentele în centrele VETC par să nu fie supuse procesului corespunzător în orice context de detenție, privând efectiv persoanele în cauză de garanțiile și protecțiile care trebuie să însoțească detenția ca o chestiune de drept internațional. Deținuții nu par să aibă acces la avocați sau să fie informați cu privire la durata plasamentului sau criteriile de eliberare, care nu sunt prevăzute de lege. Persoanele cu care OHCHR a vorbit au descris un soi de proces, adesea cu puțin timp înainte de eliberarea lor, la care au fost „informați” cu privire la faptele lor ilicite, clemența autorităților în cazul lor și condamnarea lor la o pedeapsă cu închisoarea care ulterior pare să fi fost anulată (după cum reiese din eliberarea lor). Aceste mărturii se potrivesc și se aliniază cu alte indicii că, în jurul lunii octombrie 2018, a existat o încercare de a „regulariza” retroactiv statutul persoanelor din centrele VETC. După cum s-a explicat mai sus, la 9 octombrie 2018, legile XUAR au fost modificate pentru a autoriza în mod explicit înființarea și utilizarea acestora.¹¹⁸ Într-un videoclip publicat la 16 octombrie 2018,¹¹⁹ Guvernul s-a referit și la sesiunile „de două ori informare și o data anunțare”, un proces cvasi-legal

116 Unii experți au susținut, de asemenea, că temeiul juridic creat în octombrie 2018 este inadecvat în temeiul legislației chineze în sine, afirmând că, în conformitate cu legislația chineză aplicabilă, competența de a priva o persoană de libertatea sa trebuie să fie autorizată de legi adoptate de Comitetul Național al Poporului sau de Comitetul permanent al acestuia (articolul 7, Legea legislației), și că revizuirile din 2018 au fost efectuate în legi care nu îndeplinesc această cerință internă de legalitate. A se vedea, de exemplu, J. Daum, *Explainer on Xinjiang Regulations*, 11 octombrie 2018 (<https://www.chinalawtranslate.com/en/explainer-on-xinjiang-regulations/>).

117 A se vedea „Lista Karakax”, publicată de diverse instituții media, februarie 2020. O altă astfel de listă este inclusă în „Dosarele poliției din Xinjiang”, care se referă și ea la motive similare de detenție.

118 Articolele 38-39, 44, XIM (după modificarea din 2018); Articolul 17, XRD (după modificarea din 2018).

119 Interviu focus, la 3.27 minute, la <http://tv.cctv.com/2018/10/16/VIDEVvr9aq34SsDMrB6IRGnh181016.shtml>.

în care autoritățile informează persoana și familia acesteia cu privire la natura implicării lor în activități teroriste, îi informează în continuare cu privire la natura implicării lor în activități „extremiste”, iar apoi anunță politica Guvernului de a da dovadă de clemență în conformitate cu legea.¹²⁰ Un interviuat a descris experiența sa după cum urmează: „Nu mi s-a spus pentru ce sunt acolo și cât timp voi fi acolo. Mi s-a cerut să mărturisesc o infracțiune, dar nu știam ce trebuie să mărturisesc”.¹²¹

49. O serie de persoane interviuate au descris faptul că au fost „condamnați” în cadrul centrelor VETC,¹²² iar unele au descris faptul că au fost aduși la „instanță” în grupuri.¹²³ La aceste ședințe nu au fost prezenți avocați, iar persoanele interviuate au raportat ca au fost obligate să își „aleagă” infracțiunile dintr-o lista cu aproximativ 75 sau 72 de „infracțiuni”.¹²⁴ Astfel de proceduri – care au loc în multe cazuri după luni de detenție – sugerează că aceste căi penale și administrative pentru a aborda acuzațiile de infracțiuni de „extremism” și „terorism” au fost în practică adesea interconectate, procedurile penale fiind aparent utilizate pentru a face presiuni asupra persoanelor să accepte o trimitere la un centru VETC, pentru a justifica retroactiv astfel de trimiteri sau pentru a restrânge și controla persoanele după eliberare printr-un ordin de eliberare provizorie care poate fi revocat. În esență, combinația dintre aceste procese oferă funcționarilor o putere efectivă de o amploare extraordinară de a supune persoanele la privarea de libertate și de a le întoarce la aceasta după eliberare.

50. În al patrulea rând, natura și scopul funcțional al programelor educaționale din centrele VETC reprezintă, de asemenea, un motiv de preocupare, având în vedere orientarea acestora către reeducarea politică. XIM afirmă că scopul VETC este atât de a educa, cât și de a reabilita persoanele care au fost influențate de „extremism”, inclusiv în „centre de educație și formare a competențelor ocupaționale și în alte instituții de învățământ și transformare”.¹²⁵ Cartea albă a guvernului privind „Educația și formarea profesională în Xinjiang” prevede că VETC „oferă un curriculum care include limba chineză standard vorbită și scrisă, înțelegerea legii, competențe profesionale și de-radicalizare”. În examinarea Chinei în temeiul Convenției privind discriminarea (ocuparea forței de muncă și exercitarea profesiei), 1958 (No. 111) și Convenția privind politica de ocupare a forței de muncă, 1964 (nr. 122), Comitetul de experți al OIM privind controlul și aplicarea standardelor și-a exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că politica de formare profesională a fost „cel puțin parțial realizată în medii de înaltă securitate și de supraveghere ridicată”¹²⁶ și a solicitat Guvernului să reorienteze mandatul

120 Astfel de sesiuni pot fi o reflectare a politicii introduse odată cu revizuirea legii din octombrie 2018, în care Procuratura poate decide să dea dovadă de clemență și să renunțe la pedeapsa penală în schimbul mărturisirii, căinței și unui acord de a merge la un VETC (articolele 38-46, XIM după modificarea din 2018). De asemenea, coincide cu o modificare din octombrie 2018 a Legii chineze de procedură penală care a oficializat un sistem de recunoaștere a vinovăției, prin care inculpatul poate să mărturisească, să se căiască și să accepte o sentință (articolul 15, CPL).

121 Intervi OHCHR.

122 Interviuri OHCHR.

123 Interviuri OHCHR.

124 Interviuri OHCHR.

125 Articolele 38 și 39, XIM (după modificarea din 2018) (traducere neoficială).

126 Aplicarea Standardelor Internaționale de Muncă 2022 Raportul III (partea A)) Raportul Comitetului de experți

centrelor de formare profesională și educație „de la reeducarea politică bazată pe detenția administrativă către scopurile mai largi ale Convenției”, și anume ocuparea forței de munca integrală, productivă și liber aleasă.¹²⁷ OHCHR a solicitat, dar nu a primit de la Guvern informații cu privire la curriculumul și sistemul de recunoaștere a competențelor din centre. Cu toate acestea, relatările de primă mână către OHCHR au scos la iveală un accent puternic pe „învățăturile politice” și pe reabilitarea bazată pe autocritică.¹²⁸ Astfel de măsuri administrative coercitive¹²⁹ sunt considerate „în mod inerent arbitrar” de către Grupul de lucru al ONU privind detenția arbitrară.¹³⁰

51. În cele din urmă, având în vedere că criteriile de trimitere la centrele VETC se bazează în mare măsură pe forme de identitate și exprimare etnică, religioasă și culturală, există o preocupare semnificativă cu privire la faptul că privarea de libertate în centrele VETC este aplicată în mod discriminatoriu, ceea ce complică caracterul arbitrar al detenției în centre.¹³¹

52. Guvernul nu a dat publicității date oficiale despre numărul persoanelor care au fost supuse reeducării în VETC-uri. În 2018, Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării rasiale a remarcat că „estimările privind numărul persoanelor reținute variază de la zeci de mii la peste un milion” și a solicitat Guvernului să furnizeze statistici pentru ultimii cinci ani.¹³² În replică, Guvernul a afirmat că nu este posibil să se precizeze numărul celor care participă la educație și formare, deoarece „este dinamic, deoarece oamenii vin și pleacă în permanență”,¹³³ o poziție pe care și-a menținut-o de atunci.

53. Cu toate acestea, diverse documente și declarații oficiale ale guvernului oferă indicații cu privire la amploarea programului. Cartea albă din 2019 privind „Formarea profesională și educația în Xinjiang” sugerează că acesta a fost destinat nu doar pentru cazuri izolate, ci „multe persoane”.¹³⁴ În plus, unele documente și declarații ale Guvernului, anterioare anului 2017, oferă o perspectivă asupra percepției autorităților cu privire la amenințarea „extremistă” din XUAR și la nevoile corespunzătoare de „educație”, ceea ce sugerează iarăși potențialul de a afecta proporții semnificative ale populației relevante din

---

privind aplicarea convențiilor și recomandărilor Conferința internațională a muncii a 110-a sesiune, 2022, p. 689.

127 Ibid, p. 520.

128 Interviu OHCHR.

129 A se vedea explicațiile de la punctul 29 (trimiterile către VETC sunt măsuri administrative) și punctul 42 (trimiterile sunt involuntare).

130 Raportul Grupului de lucru privind detenția arbitrară, problema drepturilor omului ale tuturor persoanelor supuse oricărei forme de detenție sau arest (E/CN.4/1993/24), 12 ianuarie 1993, p. 20.

131 A se vedea raportul Grupului de lucru al ONU privind detenția arbitrară, A/HRC/36/37, 19 iulie 2017, punctul 48.

132 Observații finale ale Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării rasiale cu privire la al paisprezecelea până la al șaptesprezecelea raport periodic combinat al Chinei (inclusiv Hong Kong, China și Macao, China), CERD/C/CHN/CO/14-17, punctul 40 litera (a), punctul 42 litera (h), 19 septembrie 2018.

133 Informații primite din partea Chinei cu privire la acțiunile întreprinse ca urmare a observațiilor finale cu privire la al paisprezecelea până la al șaptesprezecelea raport periodic combinat, 9 octombrie 2019, CERD/C/CHN/FCO/14-17, p.3.

134 Paragraful relevant din Cartea albă arată că în XUAR „multe persoane s-au implicat – sau au fost instigate, constrânse sau ispitite să se implice – în activități teroriste și extremiste, dar nu au comis infracțiuni grave sau nu au provocat vătămări reale” (sublinierea noastră).

XUAR.¹³⁵ În plus, documente guvernamentale din domeniul public care par credibile nu numai că se referă la existența centrelor VETC pe întreaga întindere geografică a XUAR, ci indică o birocratie și o metodologie la scară largă pentru funcționarea și implementarea lor.¹³⁶ Imagini de satelit disponibile din surse publice oferă în mod similar indicații despre multe structuri cu caracteristici de securitate, cum ar fi pereți înalți, turnuri de observație și garduri externe și interne cu sârmă ghimpată, care par să fi fost ridicate sau extinse în XUAR, din 2016, concomitent cu campania ”Strike Hard”.¹³⁷

54. Persoane cu cunoaștere directă și experiență personală de detenție în centrele VETC au declarat pentru OHCHR că au fost deținute alături de mulți alții și că știau personal numeroase alte rude și prieteni plasați în centre VETC. După cum a descris situația o persoană, „fiecare vecin a avut pe cineva în lagăre sau « luat să studieze », cum îi zic ei”.¹³⁸ Persoanele intervievate de OHCHR au fost ținute în centre VETC în cel puțin opt locații geografice diferite de-a lungul XUAR.

55. În absența datelor disponibile oficial, alți cercetători s-au bazat pe o combinație de surse și date pentru a evalua și estima populația afectată. Acestea includ documente care par a fi oficiale, anunțuri de licitație și imagini din satelit, care pun în lumină amploarea detenției în centrele VETC.¹³⁹ Unele analize se bazează și pe documente care par să ofere informații despre starea de detenție a rezidenților din diferite prefecturi și județe din XUAR. Pe baza metodologiei utilizate, s-a estimat că aproximativ 10-20 la sută din „populația etnică” adultă din aceste județe și comune a fost supusă unei forme de detenție între 2017 și 2018.¹⁴⁰

56. Pe baza informațiilor de care dispune în prezent, OHCHR nu este în măsură să confirme estimările privind numărul total de persoane afectate de sistemul VETC. Cu toate acestea, cumulativ, aceste surse diferite de informații susțin concluzia că sistemul de

135 A se vedea, de exemplu, la începutul anului 2015, secretarul de partid al Departamentului de Justiție al XUAR, Zhang Yun, a declarat pentru agenția de știri chineză Phoenix News că într-un sat tipic din XUAR, 30% dintre persoanele afectate de extremismul religios necesită „reeducare”.

136 A se vedea, de exemplu, ”Xinjiang papers”, ”China cables” și „Dosarele poliției din Xinjiang”.

137 A se vedea Australian Strategic Policy Institute (ASPI) ”The Xinjiang Data Project”; a se vedea, de asemenea, ”China recently built a vast new infrastructure to imprison Muslims”, Buzzfeed news, M. Rajagopalan, A. Killings, C. Bushek, 27 august 2020. A se vedea, de asemenea, ”Facilities report”, The Xinjiang Victims Database. Guvernul a contestat autenticitatea imaginilor de la ASPI, a se vedea Global Times, ”Anti-China Australian think tank’s malicious lies cannot escape justice: Chinese FM”, 15 octombrie 2020. A se vedea, de asemenea, Global Times ”Xinjiang offers real-site photos to debunk satellite images ‘evidence’ of ‘detention centres””, 27 noiembrie 2020 și răspunsurile ASPI, a se vedea South China Morning Post, ”Australian researcher hits back at Chinese tabloid over Xinjiang report”, 30 noiembrie 2020 și N. Ruser pe Twitter.

138 Interviu OHCHR.

139 A se vedea, de exemplu, o cercetare de către S. Zhang, <https://medium.com/@shawnwzhang> și ”Detention Facilities in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region”, Xinjiang Victims Database.

140 A se vedea ”Thoroughly Reforming them Toward a Healthy Heart Attitude” - Campanie de reeducare politică a Chinei în Xinjiang, A. Zenz, 15 mai 2018. A se vedea ”Wash Brains, Cleanse Hearts”: Evidence from Chinese Government Documents about the Nature and Extent of Xinjiang’s Extrajudicial Internment Campaign, A. Zenz, Journal of Political Risk, Vol. 7, Nr. 11, noiembrie 2019, 24 noiembrie 2019. A se vedea, de asemenea, ”More than 890,000 inmates in Uyghur concentration camps”, Newsweek Japan, 13 martie 2018. Potrivit „Dosarelor Poliției din Xinjiang”, foile de calcul interne de la Konasheer arată informațiile personale a aproximativ 286.000 de persoane (aproape întreaga populație a județului în 2018), indicând faptul că aproximativ 12,3 până la 12,7 la sută dintre etnicii adulți ai județului ar fi fost într-o formă de detenție în 2018.

centre VETC a fost destinat și exploatat la o scară largă care acoperă întreaga regiune geografică. În absența unor informații plauzibile care să indice contrariul, și deși nu poate fi confirmat un anumit număr de deținuți trecuți prin centrele VETC, se poate trage din informațiile disponibile concluzia rezonabilă că numărul de persoane din sistemul VETC, cel puțin între 2017 și 2019, a fost foarte semnificativ, cuprinzând o proporție substanțială din populația uigură și din alte populații minoritare predominant musulmane.

57. Pe scurt, pe baza informațiilor analizate, este rezonabil să se concluzioneze că în centrele VETC a avut loc un tipar de detenție arbitrară la scară largă, cel puțin în perioada 2017-2019, care a afectat o proporție semnificativă a comunității uigure și a altor minorități etnice predominant musulmane din XUAR. Guvernul a precizat că unitățile VETC sunt acum închise și că toți „stagiarilor au absolvit”,¹⁴¹ sugerând astfel că este posibil ca aceste centre să nu mai fie utilizate. OHCHR nu este în măsură să confirme acest lucru, ceea ce se datorează în primul rând lipsei de informații relevante oficiale sau de altă natură de la sfârșitul anului 2019 și lipsei accesului pentru verificarea la fața locului. Cu toate acestea, există în continuare îngrijorări considerabile, în special din cauza faptului că a rămas în vigoare cadrul juridic și de politici care stă la baza funcționării sistemului VETC și, chiar dacă nu este utilizat în prezent, ar putea fi reutilizat în orice moment.

B. Detenția prin sistemul de justiție penală

58. Pe lângă trimiterea în masă a persoanelor la centrele VETC, se pare că a existat o creștere semnificativă a arestărilor și condamnărilor penale și a impunerii unor pedepse lungi cu închisoarea în XUAR.

59. Informațiile guvernamentale indică o creștere a numărului dosarelor penale în 2018, reprezentând o creștere de 25,1 la sută față de media celor cinci ani anteriori. În mod similar, în 2019, numărul a fost cu 19,2% mai mare decât media ultimilor cinci ani.¹⁴² OHCHR observă că China are, în general, o rată a condamnărilor de 99,9% în cauzele penale.¹⁴³ Guvernul a declarat că în multe județe proporția inculpaților aparținând minorităților etnice condamnați penal este mai mică decât proporția minorităților etnice din totalul populației din regiunea respectivă, fără a furniza date defalcate pentru proporția

141 Supra, nota de subsol 88.

142 Potrivit informațiilor guvernamentale, în 2018, instanțele din Xinjiang au acceptat 74.300 de cazuri, o creștere de 25,1 la sută față de numărul mediu din cei cinci ani anteriori. În 2019, instanțele au acceptat 70.800 de cauze, o creștere cu 19,2 la sută față de numărul mediu din cei cinci ani anteriori. Aceste cifre diferă de cele cuprinse în rapoartele Procuraturii din Xinjiang, care plasează numărul urmărilor penale la 135.546 pentru 2018. Guvernul a declarat că unele regiuni din XUAR au înregistrat diverse fluctuații în numărul dosarelor penale. De exemplu, în regiunea Aksu, instanțele locale de cele două niveluri din regiune au acceptat 3.202 cazuri în 2014 și 5.081 de cazuri în 2015, o creștere de 58,7 la sută. În 2016, numărul cazurilor a scăzut cu 134,8%, la 2.164 de cazuri. În 2017, numărul cazurilor a crescut cu 100,3%, la 4.335. În 2018, instanțele au acceptat 5.644 de cauze, în creștere cu 30,6 la sută față de anul precedent.

143 În 2020, rata achitărilor a fost de 0,0681 la sută, a se vedea Raportul privind activitatea Curții Supreme a Poporului, a patra sesiune a celui de-al 13-lea Congres Național al Poporului din 8 martie 2021, <https://www.court.gov.cn/zixun-xiangqing-290831.html>. În 2019, rata achitărilor a fost de 0,0836 la sută, a se vedea Raportul privind activitatea Curții Supreme a Poporului, la cel de-al 13-lea Congres Național al Poporului, în cadrul celei de-a treia sesiuni a Congresului, 25 mai 2020, <https://www.court.gov.cn/zixun-xiangqing-231301.html>.

persoanelor aparținând minorităților etnice condamnate pentru terorism sau infracțiuni legate de securitatea statului.

60. Guvernul a precizat că, în perioada 2013-2017, instanțele XUAR au finalizat 297.000 de dosare penale.¹⁴⁴ Pe baza statisticilor oficiale, s-ar părea că cea mai mare parte a acestor dosare au fost finalizate în 2017.¹⁴⁵ Potrivit informațiilor Guvernului, numărul deținuților din agențiile de siguranță publică din XUAR a crescut cu 35% în 2017 și cu aproximativ opt la sută în 2018 an/an.

61. O altă schimbare în 2017 a fost creșterea numărului de persoane care au primit pedepse de cinci ani sau mai mult. Înainte de 2017, aproximativ 10,8 la sută din numărul total de persoane condamnate în XUAR au primit pedepse de peste cinci ani. În 2017, această cifră a crescut la 87% din sentințe. Potrivit statisticilor oficiale ale Guvernului, numai în cursul anului 2017, instanțele XUAR au condamnat 86.655 de inculpați, sau de 10 ori mai mult decât în anul precedent, la pedepse cu închisoarea de cinci ani sau mai mult,¹⁴⁶ deși, din nou, nu este posibilă dezagregarea numărului de inculpați și condamnați pentru infracțiuni legate de terorism sau «extremism».

62. Datele rămân incomplete, iar datele similare pentru 2020 și ulterior nu au fost puse la dispoziție.¹⁴⁷ Acest lucru face dificilă luarea în considerare a acestor statistici în contextul unui interval de timp mai lung, stabilind dacă este posibil ca acestea să fi fost o creștere sau să fi făcut parte dintr-o tendință mai generală și dacă creșterea condamnărilor afectează în mod disproporționat anumite grupuri de populație. Cu toate acestea, chiar dacă creșterea din 2017-2018 a fost pe termen scurt, aceasta implică în mod necesar o creștere semnificativă a populației din penitenciarele din Xinjiang care persistă și astăzi, pe măsură ce pedepsele continuă să fie executate. Într-o declarație din aprilie 2021, Guvernul a confirmat că aproape o treime din cele 10.708 înregistrări din "Xinjiang Data Project", "Xinjiang Victims Database" și "Uyghur Transitional Justice Database", platforme administrate de societatea civilă, utilizate în principal de membrii familiei care caută informații cu privire la locul în care se află cei dragi în XUAR, se referă la condamnări penale care execută pedepse „pentru infracțiuni de terorism violent și acte penale”.¹⁴⁸

63. În plus, noua construcție sau extindere a clădirilor, cu caracteristici de securitate ridicate, în special după 2019, vizibile prin imagini din satelit din surse publice (Google Earth), pare să sugereze o creștere a centrelor de detenție care ar putea găzdui creșteri corespunzătoare ale deținuților, atât înainte de proces, cât și în urma condamnării. În

144 Această cifră diferă de datele cuprinse în Raportul privind activitatea Procuraturii Populare a Republicii Populare Chineze, cea de-a 13-a sesiune a Regiunii Autonome Uigure Xinjiang, 23 ianuarie 2018, care plasează cifra la 330.918 persoane arestate și 362.872 urmărite penal pentru diferite infracțiuni între 2013 și 2017.

145 A se vedea rapoartele anuale ale procuraturii din Regiunea Autonomă Uigură Xinjiang.

146 În 2016, 8.136 de persoane au fost condamnate la peste cinci ani de închisoare, închisoare pe viață și pedeapsa cu moartea. 22.459 de persoane au fost condamnate la închisoare pentru mai puțin de cinci ani. Totalul este de 30.595. În 2017, 86.655 de persoane au fost condamnate la peste cinci ani de închisoare, închisoare pe viață și pedeapsă cu moartea, 12.671 de persoane fiind condamnate la mai puțin de cinci ani. Totalul este de 99.326. Sursele sunt în dosare ale OHCHR (Rapoarte ale procuraturii pentru XUAR).

147 Aceste informații au fost solicitate guvernului Chinei în martie 2021, care nu a răspuns până în prezent.

148 Cea de-a șaptea conferință de presă a Regiunii Autonome Uigure Xinjiang pe teme legate de Xinjiang în Beijing, 9 aprilie 2021. Vezi transcrierea pe site-ul Ambasadei Chinei în Statele Unite ale Americii: <https://www.mfa.gov.cn/ce/ceus//eng/zt/wonderfulxj/xinjiangpressconference/7thpress/t1894724.htm>.

același timp, închisorile existente au fost extinse în numeroase locații. Cu titlu ilustrativ, Centrul de detenție Urumqi nr.3 din Dabancheng a crescut considerabil ca dimensiune din 2018 până în 2020, numărul clădirilor din complex crescând de la 40 în 2018 la 68 în 2019 și 92 în 2020.¹⁴⁹

22 aprilie 2018 (imagine disponibilă pe Google Earth)

¹⁴⁹ Acest lucru se aliniază cu alte informații care par a fi de natură oficială, și anume discursul Ministrului securității publice, Zhao Kezhi, din iunie 2018, în care a declarat că „Anul trecut, Ministerul Justiției a selectat 1.500 de ofițeri de poliție din întreaga țară în două loturi pentru a sprijini închisorile din Xinjiang. Anul acesta, al treilea lot de 1.000 de ofițeri a intrat în Xinjiang, pentru a atenua problema gravă a detențiilor în exces (raportat la capacitate) în închisorile din Regiunea Autonomă...” ; „În ceea ce privește extinderea investițiilor, Comisia Națională de Dezvoltare și Reformă sprijină 27 de proiecte de extindere a penitenciarelor (existente) și un proiect de construcție a unei noi închisori în Regiunea Autonomă, cu o investiție totală de 2,27 miliarde de yuani. După ce toate proiectele vor fi finalizate până la sfârșitul acestui an, capacitatea penitenciarelor din Regiunea Autonomă și corpul de administrație va crește cu 57.300 de persoane”. A se vedea „Dosarele poliției din Xinjiang” (traducere neoficială).

19 martie 2020 (imagine disponibilă pe Google Earth)

64. În plus, OHCHR a examinat un eșantion de hotărâri judecătorești disponibile în cauzele privind terorismul sau „extremismul” în ceea ce privește inculpații din comunitățile etnice din XUAR în perioada 2014-2019. Numărul hotărârilor judecătorești disponibile public și relevante este limitat și poate să nu fie neapărat reprezentativ pentru totalitatea practicilor judiciare, dar cele care sunt disponibile oferă informații importante cu privire la modul în care sistemul judiciar a interpretat actele de „extremism” religios.¹⁵⁰ Acestea includ infracțiuni relativ minore aparent pedepsite sever; hotărâri care se referă la un comportament „extremist”, în ciuda faptului că niciuna dintre acuzațiile formale nu este legată de terorism sau de „extremism”; etichetarea de către instanțelor a acțiunilor ca fiind „extremiste”, fără a explica modul în care acestea au îndeplinit definiția/definițiile legale aplicabile; vizarea aparentă a comportamentului religios subiacent, mai degrabă decât a actului real pentru care persoana este urmărită penal; și indicii ale unei abordări care consideră orice tip de încălcare a legii comisă de o persoană musulmană ca fiind prezumtiv „extremist”.

65. OHCHR a analizat, de asemenea, numeroase rapoarte și date care documentează arestarea și încarcerarea, adesea cu pedepse lungi privative de libertate, a unor savanți, artiști și intelectuali proeminenți din comunitatea uigură, inclusiv în perioada ”Strike Hard”. Mai multe astfel de cazuri au fost preluate de mecanismele ONU privind drepturile

¹⁵⁰ La 9 martie 2021, OHCHR a solicitat guvernului informații cu privire la jurisprudența instanțelor chineze și la deciziile organelor administrative de punere în aplicare a politicilor antiteroriste și anti-„extremism”. Nu s-a primit niciun răspuns. Eșantioanele de decizii și jurisprudențe accesibile publicului sunt completate și de documente care par a fi de natură oficială și care indică în mod similar că, comportamentul religios, cum ar fi citirea scripturilor către alții sau creșterea unei bărbi, poate atrage pedepse penale lungi, adesea în temeiul articolului 293 din Codul penal al Chinei (instigare la altercație), a se vedea, de exemplu, „Dosarele poliției din Xinjiang”.

omului.¹⁵¹ Dincolo de preocupările generale legate de drepturile omului deja identificate, urmărirea penală și detenția acestor persoane au un efect dăunător mai larg asupra vieții comunității lor.

66. Aceste informații sunt completate de relatări de primă mână colectate de OHCHR de la membri ai familiei din afara țării a uigurilor și kazahilor care execută pedepse lungi privative de libertate pentru presupuse infracțiuni legate de terorism și „extremism”. Mărturiile lor oferă informații suplimentare cu privire la modul în care comportamentul religios și/sau activitățile percepute „teroriste”», cum ar fi călătoriile în străinătate sau trimiterea de fonduri în străinătate, au fost puternic incriminate și pedepsite în XUAR.¹⁵²

67. Deși o determinare specifică a măsurii în care creșterea dramatică a ratelor de încarcerare din ultimii ani a dus la detenția arbitrară nu este posibilă pe baza informațiilor disponibile în acest stadiu, informațiile examinate de OHCHR ridică preocupări mai ample. Acest lucru se întâmplă în contextul modului în care un sistem de justiție penală, caracterizat de definiții prea largi și vagi ale infracțiunilor,¹⁵³ de limite ale drepturilor procesuale convenite și de lipsa de independență judiciară, poate conduce la tipare mai largi de privare arbitrară de libertate în contextul sistemului de justiție penală.¹⁵⁴

68. Pe scurt, tendința de creștere a numărului și a duratei pedepselor cu închisoarea prin intermediul sistemului de justiție penală din XUAR sugerează cu tărie că a existat o trecere la încarcerări formale ca mijloc principal de încarcerare pe scară largă și privare de libertate. Acest lucru este deosebit de îngrijorător, având în vedere definițiile vagi și acoperitoare ale infracțiunilor legate de terorism, „extremism” și siguranță publică în temeiul dreptului penal intern, care pot duce la urmărirea penală și la impunerea unor pedepse privative de libertate îndelungate, inclusiv pentru infracțiuni minore sau pentru comportamente protejate de dreptul internațional al drepturilor omului.

Traducere Cristina Andreescu

---

151 A se vedea, de exemplu, comunicatul de presă comun privind procedurile speciale: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2019/12/china-urged-disclose-location-uyghur-academic-tashpolat-tiyip>, 26 decembrie 2019; și comunicarea comună privind procedurile speciale, AL CHN 4/2021, 28 aprilie 2021. A se vedea, de asemenea, avizul Grupului de lucru privind detenția arbitrară A/HRC/WGAD/2014/3, 21 iulie 2014.

152 Interviuri OHCHR.

153 Trebuie amintit că, pe lângă infracțiunile teroriste și „extremiste” prea ample și vagi discutate mai sus, dreptul penal chinez este plin de alte infracțiuni ample și imprecise în materie de siguranță publică. Printre exemple se numără incitarea la ură etnică sau discriminare „dacă circumstanțele sunt grave” (articolul 249, CL, versiunea din 2021), reunirea unei mulțimi care perturbă „ordinea socială” (articolul 290, CL versiunea din 2021) sau „incitarea la altercații și provocarea de probleme” (articolul 293, CL, versiunea 2021) (traduceri neoficiale). Acestea pot fi utilizate cu ușurință pentru a pedepsi acte minore sau forme legitime de disidență. A se vedea, de asemenea, Comitetul ONU împotriva torturii, 3 februarie 2015, CAT/C/CHN/CO/5 punctul 36.

154 Organismele ONU privind drepturile omului au criticat în practică independența sistemului judiciar. A se vedea, de exemplu, observațiile finale ale Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale (CESCR) cu privire la al doilea raport periodic al Chinei, punctul 10, 13 iunie 2014; și observațiile finale ale Comitetului împotriva torturii (CAT), punctele 22-23d, 3 februarie 2015, CAT/C/CHN/CO/5.